Ազգ
Azg armenian daily
13 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1996, ՈՒՐԲԱԹ, # 173 (1179)

Առկախվեց ռուսաստանյան ուժերի դուրսբերումը Չեչնիայից

12 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, RFI, «ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ»: Չեչնիայում ռուսաստանյան ուժերի հրամանատար Վյաչեսլավ Տիխոմիրովն այսօր հայտնեց, որ Չեչնիայից ռուսաստանյան զորքի դուրսբերումն առկախված է, քանի որ չեչեն զինյալների հետ անհամաձայնություններ են առաջացել պատերազմի գերիների ազատ արձակման հարցում: Ինտերֆաքս լրատվական գործակալությունը հաղորդեց հրամանատարի խոսքերը. «Երբ գերիներն ազատ չարձակվեն, դաշնային ուժերը Չեչնիայից չեն հեռանա»: Գեներալ Տիխոմիրովը մեղադրեց չեչեն անջատողականներին այն բանում, որ ռազմագերիների նրանց ներկայացրած ցուցակներում նշված են Ռուսաստանի բանտերում գտնվող հանցագործների անուններ: «Նման փոխանակությանը մենք երբեք չենք համաձայնվի», ասաց հրամանատարը: Գեներալ Տիխոմիրովն ընդգծեց նաեւ, որ Ալեքսանդր Լեբեդը իր այս դիրքորոշմանը լիովին համաձայն է: Ռուսաստանի ԱԽ-ի ղեկավարի մամլո ծառայությունը հրաժարվեց մեկնաբանել Տիխոմիրովի այս խոսքերը: Ռուսաստանյան ուժերի գլխավոր շտաբի ներկայացուցիչը հայտնեց, որ ռուսական կողմը շարունակում է բանակցություններ վարել անջատողականների հետ, որպեսզի որքան կարելի է արագ լուծի այդ խնդիրը:

ՂԱՐԱԲԱՂ

Արկադի Ղուկասյան. «Խաղաղ կարգավորմանն այլընտրանք չպետք է լինի»

Նոյյան տապան գործակալության թղթակից Ժաննա Կրիկորովայի հարցերին պատասխանում է Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության արտաքին գործերի նախարար Արկադի Ղուկասյանը:

– Ղարաբաղյան հակամարտության կարգավորմանն ուղղված բանակցային գործընթացում ստեղծված առկա իրավիճակը շատերը համարում են փակուղային: Դրանից ելնելով որոշ քաղաքական գործիչներ կանխատեսում են հակամարտության սառեցում: Ո՞րն է ստեղծված կացության ձեր գնահատականը:

– Բանակցությունները միշտ խնդրի լուծմանը խաղաղ ճանապարհով հասնելու շանս են, այդ պատճառով ես չեմ կարծում, որ հնարավոր է հակամարտության սառեցում բանակցային գործընթացի դադարեցման հիմքով: Դրանով չեն կարող շահագրգռված լինել ոչ հակամարտող կողմերը, ոչ առավել եւս միջնորդները: Ուրիշ բան, որ քաղաքական գործընթացները, որ տեղի են ունենում տարածաշրջանում եւ աշխարհում, ինչպես, օրինակ, նախագահական ընտրությունները Ռուսաստանում, առաջիկա նախագահական ընտրությունները Հայաստանում, ԼՂՀ-ում, ԱՄՆ-ում, ԵԱՀԿ պետությունների ղեկավարների դեկտեմբերին ծրագրված հանդիպումը Լիսաբոնում եւ այլն, կարող են ազդեցություն գործել բանակցային գործընթացի վրա:

Ըստ իս, բանակցությունները կշարունակվեն: Թեեւ Ադրբեջանը բանակցություններում անհանդուրժելի դիրք է գրավել, ինձ թվում է, որ այդ հանրապետության ղեկավարությունը չի համարձակվի հրաժարվել բանակցային գործընթացից: Մենք արագ լուծումներ չենք ակնկալում, բայց խաղաղ կարգավորմանն այլընտրանք չպետք է լինի:

– Այդուհանդերձ, հազվադեպ չի հնչում այն կարծիքը, որ Ադրբեջանին շահավետ է հակամարտության սառեցումը, քանի որ դա նրան հնարավորություն կտա այդ ժամանակամիջոցում նավթային դոլարներ աշխատել եւ ամրապնդելով բանակի մարտունակությունը, խնդիրը լուծել ուժի միջոցով, ըստ իր սցենարի:

– Իրոք, այդպիսի տարբերակ քննարկվում է Ադրբեջանի քաղաքական որոշ շրջանակներում: Բայց եւ այստեղ ամեն բան այդպես միանշանակ չէ: Հակամարտության սառեցումը դեռեւս չի նշանակում հասնել կայուն իրադրության տարածաշրջանում, ինչը նավթի անվտանգ փոխադրման համար անհրաժեշտ պայմաններից մեկն է: Հույսը դնելով խնդրի լուծման այդպիսի տարբերակի վրա, Ադրբեջանը կարող է տանուլ տալ:

Տես # էջ 8

ՀՅԴ դիմումի պատասխանը սեպտեմբերի 14-ից շուտ չի լինի

ԵՐԵՎԱՆ, 12 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ՓԱՍՏ: Հայ հեղափոխական դաշնակցություն կուսակցությունը Հայաստանում կրկին գրանցելու դիմումի պատասխանը զանգվածային լրատվության միջոցներին կտրամադրվի սեպտեմբերի 14-ից ոչ շուտ, տեղեկացանք արդարադատության նախարարությունից: Հիշեցնենք, որ դիմումը արդարադատության նախարարությանն է հանձնվել օգոստոսի 12-ին, իսկ քննարկման համար օրենքը նախատեսում է մեկամսյա ժամկետ: Տեղեկացնենք նաեւ, որ Փաստի թղթակիցը նշված հարցի մասին պարզաբանումներ ստանալու ակնկալիքով այսօր փորձեց հանդիպել արդարադատության առաջին փոխնախարար Տիգրան Պետրոսյանին, սակայն վերջինս չկարողացավ ընդունել լրագրողին, քանի որ գնում էր խորհրդակցության:

ԱՐՄԱՎԻՐ

Ավարտվեց ՀՀ նախագահի շրջագայությունը

ԵՐԵՎԱՆ, 12 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Սեպտեմբերի 12-ին ՀՀ նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը «Հանրապետություն» միավորման կուսակցությունների ղեկավարների, ԱԺ պատգամավորների, այլոց ուղեկցությամբ այցելեց Արմավիրի մարզ:

Նախագահը հանդիպումներ ու զրույցներ ունեցավ Առատաշենի, Նալբանդի, Դալարիկի, հարակից գյուղերի բնակիչների հետ, մասնակցեց Խորոնքում, Վաղարշապատում, Քարակերտում, Նալբանդյանում, Բամբակաշատում եւ Արմավիրում հրավիրված բազմահազարանոց հանրահավաքներին: Մեծամորի քաղաքային մշակույթի տանը կայացավ նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի հանդիպումը տեղի հիմնարկ-ձեռնարկությունների ղեկավարների, էներգետիկների, հասարակայնության ներկայացուցիչների հետ:

Այցի ընթացքում նախագահը անմիջականորեն ծանոթացավ մարզի տնտեսությունում, հասարակական ու սոցիալական ոլորտներում առկա կացությանը, իր հերթին բնակիչներին ներկայացնելով այն իրողությունները, հանգրվանը, որին հասել է մեր հնգամյա անկախ երկիրը:

Անդրադառնալով առաջիկա նախագահական ընտրություններին, Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը նշեց, որ իր պարտքն է համարում ապահովել դրանց ժողովրդավարական, ազատ, գաղտնի բնույթը, ինչն արդեն, անկախ ընտրությունների արդյունքից, նախագահը համարեց իր հաղթանակը:

Այս այցով ավարտվեց նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի շրջագայությունը հանրապետության մարզեր:

Վազգեն Մանուկյանի օգտին թեկնածություն հանելու ոչ մի պաշտոնական դիմում դեռ չի եղել

ԵՐԵՎԱՆ, 12 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Ինչպես հայտնի է, ՀՀ նախագահի թեկնածուներ Պարույր Հայրիկյանը, Արամ Սարգսյանը եւ Լենսեր Աղալովյանը հայտարարել են, որ կհանեն իրենց թեկնածությունները հօգուտ իրենց ղեկավարած կուսակցությունների կողմից Ազգային համաձայնության միասնական թեկնածու առաջադրված ԱԺՄ նախագահ Վազգեն Մանուկյանի:

Սեպտեմբերի 12-ի ժամը 12-ի դրությամբ նրանցից դեռ ոչ մեկը դա չէր արել: ՀՀ կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի նախագահ Խաչատուր Բեզիրջյանն Արմենպրեսի թղթակցին ասաց, որ թեկնածությունը հանելու մասին հանձնաժողովում դեռ ոչ մի պաշտոնական դիմում չի ստացվել:

Թեկնածությունը հանելու ժամկետը լրանում է հանրապետության նախագահի ընտրության օրվանից 5 օր առաջ: Ընտրությունները սկսվելու են սեպտեմբերի 22-ին, ժամը 8-ին, ուրեմն այդ ժամկետը լրանում է սեպտեմբերի 17-ին, ժամը 8-ին, ավելի ճիշտ սեպտեմբերի 16-ին, մինչեւ աշխատանքային օրվա վերջը:

«Միջուկային կոճակի» ժամանակավոր տերը հայտնի չէ

12 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, RFI, «ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ»: Ռուսաստանի նախագահ Բորիս Ելցինը մերձմոսկովյան Զավիդովոյից այսօր վերադարձավ Մոսկվա, որպեսզի խորհրդակցի բժիշկների հետ այս ամիս նախատեսված սրտի վիրահատության շուրջ եւ այցելի երիկամների վիրահատությունից հետո հիվանդանոցում գտնվող իր կնոջը: Այդ մասին Կրեմլում թղթակիցներին հայտնեց նախագահի մամլո խոսնակ Սերգեյ Յաստրժեմբսկին: Նա ասաց նաեւ, որ նախագահի վիրահատության օրը դեռ չի նշանակվել եւ որ Բորիս Ելցինը շարունակում է մնալ պետության ղեկավար եւ զինված ուժերի գլխավոր հրամանատար: Իսկ ինչ վերաբերվում է այսպես կոչված «միջուկային կոճակին», ապա վիրահատությունից առաջ միջուկային ուժերի վերահսկումը կարճ ժամանակով որեւէ մեկին հանձնելու որոշում կայացնելու դեպքում միջազգային հանրությանն այդ մասին տեղյակ կպահի, ասաց Յաստրժեմբսկին:

ԷՆԵՐԳԱՄԱՏԱԿԱՐԱՐՈՒՄ

Բնակչությանը ձմռանը օրական կտրվի 14 ժամ էլեկտրաէներգիա

Ատոմակայանը համակարգին կմիանա հոկտեմբերի 2-ից

ԵՐԵՎԱՆ, 12 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: ՀՀ էներգետիկայի նախարար Գ. Մարտիրոսյանը ՀՀ ԱԺ սեպտեմբերի 11-ի նիստում հայտարարեց, որ համաձայն հաստատված ծրագրի բնակչությանը մինչեւ ընթացիկ տարվա նոյեմբերի 1-ը կմատակարարվի 24 ժամ էլեկտրաէներգիա, նոյեմբերի 1-ից մինչեւ 1997 թ. ապրիլի 1-ը օրական 14 ժամ: Էլեկտրաէներգիայի մատակարարման այս կարգը գործելու է բնակչության միայն վճարումներ կատարողների համար: Չվճարողները էլեկտրաէներգիայի մատակարարումից կզրկվեն: Այդ նպատակով իրականացվում է հաշվառման գործի [illegible] եւ վճարման [illegible] էլեկտրական հոսանքի առանձնացում, որպեսզի վճարողը չտուժի չվճարողի պատճառով: Այժմ այդ խնդիրների, ըստ նախարարի, իրականացվել է մոտ 63 տոկոսով 763 հազար բնակարաններից շուրջ 460 հազարի [illegible] մինչեւ հոկտեմբերի 15-20-ը: Այս գործում մեծապես աջակցում են ազգաբնակչությունը, մարզպետարանները, գյուղական խորհուրդները: Նախարարը նման օգնություն ակնկալում է նաեւ [illegible] համայնքներից: Դա հնարավորություն կընձեռի ձմռանը համեմատաբար քիչ խնդիրներ ունենալ բնակչությանը էլեկտրաէներգիայով մատակարարելու գործում:

Նախարարը տեղեկացրեց նաեւ, որ, համաձայն հաստատված գրաֆիկի, հոկտեմբերի 2-ին Հայկական ատոմակայանը պաշտոնապես կմիանա հանրապետության էներգետիկ համակարգին: Այն օգոստոսի 5-ից 55 օրով կանգնեցվել է նախապատրաստական պրոֆիլակտիկ աշխատանքներ կատարելու նպատակով: Այդ աշխատանքները, ըստ նախարարի, ընթանում են գրաֆիկի համաձայն: Համակարգին միանալուց 28 աշխատանքային օրվա ընթացքում ատոմակայանի հզորությունը կհասնի նախագծայինի մակարդակին:

Միջազգային դիտորդներն աշխատում են եւ խնդիրներ չեն տեսնում

ԵՐԵՎԱՆ, 12 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Արդեն երեք շաբաթ է, ինչ Հայաստանում է ԵԱՀԿ ժողովրդավարական ինստիտուտների եւ մարդու իրավունքների գրասենյակի դիտորդների խումբը՝ ներկայացուցիչներ Մեծ Բրիտանիայից, Ֆինլանդիայից, Գերմանիայից, ԱՄՆ-ից:

Միջազգային դիտորդներն արդեն եղել են մարզային ու համայնքային մի շարք ընտրական տեղամասերում, հանդիպել հանձնաժողովների նախագահների հետ:

Արմենպրեսի թղթակցի հետ զրույցի ժամանակ խմբի ղեկավար Սայմոն Օսբորնն ասաց, որ որ արդեն հաստատված են, թե որ տեղամասերում են լինելու միջազգային դիտորդները, սակայն, ըստ նրա, «հայտնի չի լինելու ոչ մեկին»: Խմբի աշխատանքային նպատակն է դիտարկել ընտրությունների ընթացքը՝ նպաստելով ժողովրդավարական սկզբունքների պահպանմանը:

Ինչ վերաբերում է ընտրությունների արդյունքներին, ապա խոսելը դեռ վաղ է, քանի դեռ ավարտված չէ նախընտրական եւ ընտրական շրջանը, որովհետեւ քաղաքականության մեջ մեկ շաբաթը մեծ ժամանակահատված է:

Հանդիպումներ ունենալով նախագահի թեկնածուների հետ, պրն Օսբորնը նշեց, որ առաջադրված թեկնածուներն [illegible] են իրենց [illegible] մեջ, [illegible] է նրանց համար:

ԱԶԳ

Տեղական

ԹԵԿՆԱԾՈՒՆԵՐ

Սերգեյ Բաղդասարյան. Կոմկուսի օգտին կփակվեն հսկա զանգվածներ

Կոմունիստները վճռականորեն մերժում են կապիտալիզմի բոլոր դրսեւորումները

Երեկ Արմենոտելի մամուլի սրահի հյուրն էր Սերգեյ Բաղդասարյանը, որին, ինչպես ասաց Արմենոտելի տնօրեն Տիգրան Հակոբյանը, ավելորդ է ներկայացնել: Պրն Բաղդասարյանը շնորհակալություն հայտնեց ստեղծված հնարավորության համար եւ, կարեւորելով լրագրողների դերը արդար ընտրությունների կայացման գործում, կատակեց. «Երեւի խորհուրդ կա այն բանում, որ շրջապատված եմ երկու Հակոբյաններով» (Լեոնիդ եւ Տիգրան): Հետո անցավ «օրվա ամենահետաքրքիր հարցին» ընդդիմության միավորման միասնական թեկնածուի շուրջ: Ընդհանուր առմամբ ողջունելով միավորման գաղափարը, կոմկուսի թեկնածուն, մեղմ ասած, չափազանցություն համարեց դաշինքի մեջ մտած կուսակցությունների հավակնությունը ստեղծել «ազգային համաձայնություն»՝ նշված արտահայտությունը համարելով էմոցիոնալ, քանզի դաշինքում բացակայում են թեկնածուներից երկուսը՝ ինքը, որ ներկայացնում է «Հայաստանի խոշորագույն կուսակցությունը, որ հսկայական ազդեցություն եւ խոր արմատներ ունի» «բնազդով սոցիալիստական» ժողովրդի շրջանում, եւ «հակասական գնահատականի արժանացած», սակայն ղարաբաղյան շարժման ակունքներին մոտ կանգնած, ժողովրդին լավ հայտնի Աշոտ Մանուչարյանը: Նա ասաց, որ կոմկուսը միշտ հանդես է եկել բոլոր քաղաքական ուժերին, ներառյալ իշխող կուսակցությանը, «կլոր սեղանի» մոտ հավաքվելու օգտին եւ գոհունակությամբ նշեց, որ տարբեր ժամանակ տեղի ունեցած բանակցությունների ընթացքում հաղթահարվել են փոխադարձ նախապաշարմունքները կոմկուսի եւ մյուս ընդդիմադիր ուժերի միջեւ: Պրն Բաղդասարյանի կարծիքով, համաձայնությունն ունի երկու եզր՝ ընդդեմ եւ հանուն: Ընդդեմի խնդրում (այսօրվա քաղաքականության եւ հայ ժողովրդին անվայել կեղծ ընտրություններ անցկացնելու դեմ) ընդդիմության հետ տարակարծություններ չկան: Բայց հանունի դեպքում խնդիրն այլ է. կոմկուսը մերժում է ինչպես «վատ կապիտալիզմը ըստ Տեր-Պետրոսյանի», այնպես էլ «լավ կապիտալիզմը ըստ Վազգեն Մանուկյանի», եւ, վճռականորեն հանդես գալով սոցիալիստական զարգացման եւ ռուսական կողմնորոշման օգտին, չի պաշտպանվում գաղափարական զիջումների գնով: «Ազգային համաձայնությունը», ուր հավաքված են կապիտալիստական եւ սոցիալիստական զարգացում որդեգրած կուսակցություններ, պրն Բաղդասարյանը համեմատեց «Հանրապետություն» բլոկի հետ, ուր ՍԴՀԿ-ն անհեթեթորեն միավորվել է ՀՀՇ-ի հետ՝ մոռանալով սկզբունքները: Նշենք, որ ընդդիմության վերջին դաշինքի հիմքը ոչ թե սոցիալիզմ կամ կապիտալիզմ կառուցելն է, այլ ԱԺ նոր ընտրությունների անցկացումը, նոր Սահմանադրության ընդունումը եւ հակաճգնաժամային ծրագրի իրականացումը: Համենայնդեպս, կոմկուսի թեկնածուն հավաստիացրեց, որ իր կուսակցությունը «գնալու է առաջ իր սեփական ծրագրով, սեփական (կարմի՞ր) դրոշով» եւ չի մասնակցելու «զուտ թվաբանական գումարումով միասնություն՝ հանուն միասնության», որը որպես ազգային համաձայնություն ներկայացնելը «ցանկալին որպես իրականություն ընդունել» է: Նա հայտնեց, որ կոմկուսը մեկուսացնելու եւ քաղաքական ասպարեզից հեռացնելու փորձերը, հայ ժողովրդի սոցիալիստական «մենտալիտետի» շնորհիվ ձախողվել են, ինչի արդյունքը համարեց այն, որ «նախորդ օրը մի շարք հասարակական-քաղաքական կազմակերպություններ հայտարարություն են ընդունել կոմկուսի թեկնածուին պաշտպանելու վերաբերյալ»: Պրն Բաղդասարյանը, չնայած իր կասկածին, թե «ակտիվությունը եւ աղմուկը միասնական թեկնածուի շուրջ» ուղղված են հատկապես կոմկուսի դեմ (կարծում ենք, այս միտքը պարծություն կհաղորդի նախընտրական հովերին), չի բացառում կոմկուսի համագործակցությունը ընդդիմության հետ՝ առաջին փուլը, այսպես ասած, «հոռով-մոռով անցնելուց հետո»:

Պատասխանելով հարցերին, պրն Բաղդասարյանը հնարավոր համարեց առաջին փուլի նախօրեին ԳԻԱՐԲՄԻ-ի հետ միավորվելը, քանզի վերջինիս ծրագիրն «իր գերակշիռ մասով համընկնում է կոմկուսի դիրքորոշումներին»: Նա վտանգավոր եւ անհեթեթ համարեց Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի «Ելցինի ոգով արած արտահայտությունները» («իմ չընտրվելու դեպքում արյուն կլինի» եւ այլն), նախագահի ընտրարշավի այլ մանրամասներ, նկատելով. «երբ ժողովուրդը նորից ձայնը տա ՀՀՇ-ին, ուրեմն, խիկարեն, յուրաքանչյուր ժողովուրդ արժանի է իր կառավարությանը»: Լրագրողներից մեկի այն հարցին, թե ինչ երաշխիքներ կան, որ ծրագիրը գործ կդառնա (չէ՞ որ կոմկուսի ծրագիրը եւ գործող կոմկուսը տարբեր բաներ են), պրն Բաղդասարյանն ասաց. «Նամ նե դո կրասնոգո սլովցա»: Ղարաբաղի խնդրի կարգավորման հարցում կոմկուսի թեկնածուն բացառեց տարածքային ամբողջականության եւ սահմանների անձեռնմխելիության սկզբունքների կիրառումը՝ այն «տեղավորելով» եվրոպական տիպի միության շրջանակում: Նախագահ դառնալու դեպքում պրն Բաղդասարյանը խոստացավ վերանայել սեփականաշնորհման «ապօրինի» ակտերը, իսկ ՀՀ նախկին տարածքային բաժանումը վերականգնելու կոմկուսի վճռականությանն անդրադառնալով վստահեցրեց, որ հաղթանակի դեպքում ինքը ՀՀՇ-ն վերացնելու է մարզպետարանները, քանզի, պատկերավոր ասած, «անհնար է մի զամբյուղի մեջ պահել խավարտ ու մարտունեցուն»: Ընտրվելու դեպքում իր առաջին հրամանագրի մասին հարցը նա համարեց անլուրջ, դաշնակցության կասեցումը, երբ կուսակցությանը ներկայացված մեղադրանքներն ապացուցված չեն, համարեց անմեղության կանխավարկածի անտեսում: Մեր այն հարցին, թե Զյուգանովի պարտությունից հետո ինչպե՞ս է պատկերացնում սոցիալիզմի կառուցումը Հայաստանում «կապիտալիստական շրջափակման պայմաններում», պրն Բաղդասարյանն ասաց. «Ելցինի հաղթանակը եւ Զյուգանովի պարտությունը հարաբերական են: Հաղթողները, ինչպես գրում է «Իզվեստիան», իրենց պահում են պարտվածների պես, եւ ընդհակառակը՝ պարտվողների մեջ խուճապ չկա: Ռուսաստանում տեղի են ունեցել եւ շարունակվում են լուրջ կադրային փոփոխությունները, եւ 30 միլիոն ընտրողների ձայները հօգուտ Զյուգանովի չեն կարող անտեսվել: Սոցիալիզմը մի օրում չենք կառուցելու»: Ի գիտություն ընդունելով ասվածը, նկատենք, որ պատասխանը, համենայն դեպս, չբացահայտեց «փոքր եւ առանձին երկիր Հայաստանում» սոցիալիզմ կառուցելու կոմունիստական ծրագրի էությունը:

ՍԻԼՎԱ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

ԱԳՆ

Հայաստանը նախապատրաստվում է Լիսաբոնի գագաթաժողովին

ԵՐԵՎԱՆ, 12 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԱԳՆ ՄԱՄՈՒԼԻ ԵՎ ՀԱՍԱՐԱԿԱՅՆՈՒԹՅԱՆ ՀԵՏ ԿԱՊԵՐԻ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆ: ՀՀ արտաքին գործերի նախարար Վահան Փափազյանը սեպտեմբերի 12-ին ընդունեց ԵԱՀԿ Մինսկի խմբում ԱՄՆ ներկայացուցիչ, դեսպան Ջոզեֆ Փրեսելին: Զրույցի ընթացքում քննարկվեցին ղարաբաղյան հակամարտության խաղաղ կարգավորմանն առնչվող խնդիրներ:

Հանդիպմանը մասնակցում էին ՀՀ արտաքին գործերի նախարարի տեղակալ Վարդան Օսկանյանը եւ Հայաստանում ԱՄՆ արտակարգ եւ լիազոր դեսպան Պիտեր Թոմսենը:

Նույն օրը ՀՀ արտգործնախարարի տեղակալ Վարդան Օսկանյանն ընդունեց ԵԱՀԿ Մինսկի խմբում Գերմանիայի ներկայացուցիչ Ֆրանկ Լամբախին:

Երկու հանդիպումներում էլ քննարկվեցին ԼՂ հակամարտության կարգավորման որոշ սկզբունքային խնդիրներ, գործընթացի ներկա [illegible] առնչվող հարցեր, ինչպես նաեւ ԵԱՀԿ Լիսաբոնի գագաթաժողովի նախապատրաստման [illegible] ձեռնարկվելիք [illegible]:

Ֆրանկ Լամբախը Երեւանից [illegible] կմեկնի Ստեփանակերտ՝ [illegible] կելու իր խորհրդատվությունները:

Գնդակոծվել են Չինարիի, Պառավաքարի, Վահանի պաշտպանական դիրքերը

ԵՐԵՎԱՆ, 12 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ՓԱԱՏ: Սեպտեմբերի 11-ի գիշերը հերթական միջադեպերն են գրանցվել հայ-ադրբեջանական սահմանի հյուսիս-արեւելյան հատվածում: Ինչպես տեղեկացանք ՀՀ ՊՆ մամուլի ծառայությունից, ժամը 21.25-ից 23.40-ը հակառակորդը նռնականետներով, խոշոր տրամաչափի գնդացիրներով եւ հրացաններից [illegible] կրակ է բացել Տավուշի մարզի Չինարի, իսկ ժամը 23.55-ից 00.20-ը Պառավաքար գյուղի պաշտպանական դիրքերը: Նույն օրը ադրբեջանական [illegible] ուժերի ստորաբաժանումները ժամը 23.35-ից 00.11-ը հրացաններից տարատեսակ [illegible] կրակի թիրախ են դարձրել Գեղարքունիքի մարզի Վահան գյուղի պաշտպանական դիրքերը: Բոլոր դեպքերում էլ տուժածներ չկան: ՀՀ զինված ուժերի ստորաբաժանումները հակառակորդին ստիպել են դադարեցնել կրակը: Հայ-ադրբեջանական սահմանի մյուս հատվածներում հարաբերական անդորրը պահպանվել է:

Աբրահամ Խամիսյանին սպանողները բացահայտված չեն

Վաղը լրանում է Աբրահամ Խամիսյանի մահվան քառասունքը: «Ազգն» արդեն գրել է այն ողբերգական սպանության մասին, որ տեղի ունեցավ անհայտ անձանց ձեռքով օգոստոսի 10-ի երեկոյան 19:45-ին, երբ Աբրահամը իջել էր բակ՝ իր մեքենան ավտոտնակում կանգնեցնելու: Սակայն մեքենան մոտեցնելով ավտոտնակին, նա չէր հասցրել ավտոտնակի դուռը բացել, երբ ինչ-որ մեկը վազելով եկել էր դեպի նա եւ չորս կրակոց արձակել: Աբրահամին հասցրել էին Հանրապետական հիվանդանոց, սակայն վիրաբուժական սեղանին չհասցրած, նա մահացել էր:

Ահաբեկիչները երկուսն են եղել, ու թեեւ համապատասխան մարմինները շարունակում են հետաքննությունը, սակայն որեւէ բացահայտում դեռեւս չի հրապարակված:

Ծնվել է 1959 թվականին Լիբանանում գաղթած ժողովրդի ընտանիքում: Աբրահամը երիտասարդ տարիքից հետաքրքրվել է ազգային-ազատագրական պայքարով: Լիբանանի պատերազմի ընթացքում մասնակցել է հայկական թաղամասերի պաշտպանությանը: 1981-ից անդամագրվել է ԱՍԱԼԱ-ին (Հայաստանի ազատագրության հայ գաղտնի բանակին), եղել է այդ կազմակերպության գլխավոր ռազմական մարզիչներից մեկը: 1983-ին լքել է այդ կազմակերպությունը, սակայն 1980 ականների վերջին կրկին միացել է այդ նույն կազմակերպությանը եւ մնացել մինչեւ 1993 թ. ը: Հայտնի է, որ Աբրահամը եղել է Մոնթեի ամենամտերիմ զինակիցներից մեկը:

1985-ին Աբրահամը փորձել է նաեւ գալ Հայաստան, սակայն այդ ժամանակվա խորհրդային իշխանությունները արգելել են: 1991 թ.ին Մոնթե Մելքոնյանը փորձել է [illegible] ժամանակել նրա վերադարձը, սակայն այդ նպատակը իրականացավ միայն Մոնթեի մահվանից հետո՝ 1994-ին:

Ճանաչողների ասելով նա հանգիստ ու զուսպ մարդ էր, սիրված շրջապատի ու ընկերների կողմից:

ԵՐԵՎԱՆ

Ի՞նչը կարող է համախմբել հասարակական կազմակերպություններին

ՀԿ-ների համադաշնությունը երկօրյա խորհրդաժողով է հրավիրել

Ժողովրդավարության եւ մարդու իրավունքների կենտրոնը եւ ՀՀ հասարակական կազմակերպությունների համադաշնությունը սեպտեմբերի 12-ին, ՀՀ ԴԱՄ-ում հրավիրել էին «Հասարակական կազմակերպությունների դերը ՀՀ-ում քաղաքացիական հասարակության կառուցման գործում» թեմայով երկօրյա խորհրդաժողով:

Մասնակից հասարակական կազմակերպությունների նախագահները իրենց ելույթներում կարեւորելով հասարակական կազմակերպությունների դերն ու գործունեությունը, զարմանք նշեցին, որ գրանցված 900 կազմակերպություններից շատ քչերն են գործող եւ հիմնականում անհայտ են հասարակությանը: Մյուս բացասական երեւույթը հասարակական կազմակերպությունների բացառապես [illegible] ստեղծվելն ու գործելն է Երեւանում, որտեղ կանոն, [illegible] չունեն ՀԿ-ների մասին:

Խորհրդաժողովի հաջորդ վիճահարույց հարցը հասարակական կազմակերպությունների համախմբումն էր: Թեեւս եւ համախմբման առաջին օրինակը «Հասարակական կազմակերպությունների համադաշնությունն» է համարվում, սակայն ոչ բոլորն էին համաձայն այդ մտքի հետ: «Համադաշնությունից» առաջ կանանց կազմակերպություններն են համախմբման փորձ արել Կանանց համահայկական միություն, Կանանց համանախագահների խորհուրդ անվանումներով:

ՀԿ-ների համախմբման վերաբերյալ ծայրահեղ տեսակետներ հնչեցին: Ոմանք գտնում էին, որ ՀԿ-ները դեռեւս կայացման շրջանում են, իսկ համախմբման մասին խոսք կարող է լինել միայն զարգացման շրջանում: Սակայն ՀԿ-ների զարգացման հիմնական խոչընդոտը դրանց նյութական անբարենպաստ վիճակն է, մեսական կախվածությունը միջազգային կազմակերպություններից: Այս մտայնության ունեցողների կարծիքով, համախմբումը պետք է լինի գաղափարի շուրջ, սակայն «Համադաշնության» մեջ ընդգրկված կազմակերպությունները այդպիսի տպավորություն չեն թողնում եւ նրանց 3-ամսյա գոյությունը հավատ չի ներշնչում, թե գործող կդառնա:

«Համադաշնության» պաշտպանները, կարծես թե, ավելի շատ էին եւ գտնում էին, որ համախմբվել կարելի է ոչ միայն գաղափարի շուրջ, ՀԿ-ների համար ավելի ընդունելի է կոնկրետ խնդրի շուրջ համախմբվելը: Կգործի՞ շատ լավ, չի՞ գործի՝ ամեն ինչ, ի վերջո, կամավորության սկզբունքով է որոշվում: Այնուամենայնիվ, դրվեցին, որ առանց համախմբման որեւէ խոշորամասշտաբ գործունեություն անհնարին է ծավալել: Հատկապես, երբ իշխանությունները ու քաղաքական կուսակցությունները կասկածով են վերաբերվում ՀԿ-ների ծագմանը եւ, որպես կանոն, անտեսում են նրանց:

Այս դեպքում էլ օրինակ բերելով արտասահմանյան կազմակերպություններին, նշեցին, որ այնտեղ հզոր կազմակերպություններն անգամ չեն խուսափում միավորվելուց:

Դժվար է ասել, թե, ի վերջո, ո՞ր տեսակետը հաղթող կդառնա ՀԿ-ների ղեկավարների մոտ, այնուամենայնիվ, իրենց երրորդ իշխանություն համարող ՀԿ-ների նախագահները միակարծիք էին, որ առանց չորրորդ իշխանության երրորդը չի կայանա: Կարծում ենք, դրանով կարելի է բացատրել խորհրդաժողովի այսօրվա նիստում զանգվածային լրատվություն-ՀԿ-ներ փոխհարաբերության կարեւորումը երկու զեկուցմամբ:

Ա. Գ.

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակության 2 տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
Ֆաքս 562941, AT&T (3742) 151065
e-mail INTERNET azg@arminco.com
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՎԵՏԻՔՅԱՆ / հեռ. 521635
Տնօրեն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍՅԱՆ / հեռ. 562863
A STYLE համակարգչային ծառայություն / 581841
Apple Macintosh համակարգչային սարքերը «Ազգ» թերթի
Յոթնօրյա «Ազգին» [illegible]
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

ԱԶԳ

տեղական

Երեկ «Ազգում» հրապարակվել են «Ազատություն» ռադիոկայանի հայկական ծառայության պաշտոնյա «Մոզինշեր» ինստիտուտի կենտրոնի անցկացրած հարցախույզի արդյունքները: Որքան էլ ներքին ակնառություն ունեն այդպիսի խիստ կասկածելի «սոցիոլոգիական հետազոտությունների» հանդեպ, մանավանդ իրենց հոգեկան վերելք էին ապրում կոմունիստական ուժերը Հայաստանում: Անձկորեն սպասելով Գևորգի Ջյուրգանովի հաղթանակին, նրանք, անկասկած, ակնկալում էին վերջինիս բարոյական աջակցությունը, ինչպես նաև նրա հաղթանակի արդյունքում տակ իրենց օգտին փոփոխված հասարակական մթնոլորտում իշխանության վերաբերյալ միջամտական հարաբերությունները են: Իսկ ահա այս իմաստով «հզորները», պարզ ասած, անհանգստանալու կարիք չունեն: Ով էլ ընտրվի Հայաստանի նախագահ պարտադրված է լինելու բարյացակամ հարաբերություններ պահպանել իրենց հետ: Այդ խոսքով, աշխարհը չոփսի հարմարվի մեզ, մենք պետք է հարմարվենք աշխարհին: Անգամ ամենայփսի այլընտրանքի, թե՞ ոչ: Դա կենսական արդեն ընտրությունների արդյունքները հայտնի դառնալուց հետո: Սակայն արդեն այն, որ որոշակի զանգվածներ բռնադատված են անտարբերության, պասսիվության, միայն մեկ ուժի, մեկ անհատի մեջ «փրկիչ» տեսնելու, գործող իշխանություններին կարող են հնազանդվելու հոգեբանությունը.

ԱՆԴՐԱԴԱՐՁ

Մեր նախագահին մենք ենք ընտրելու

վանդ երբ խոսքը վերաբերում է նախագահության այս կամ այն թեկնածուի վարկանիշին, ինչը, ցավոք, շատ ավելի պատվերի տպավորություն է թողնում, քան՝ հասարակական կարծիքի օբյեկտիվ ուսումնասիրության, այս պարագայում հակված եմ որոշ ցուցանիշներ արժանահավատ համարելու: Ինչո՞ւ: Որովհետեւ հարցման ձեռնարկողները ուղղակիորեն չեն վերաբերում նախագահության թեկնածուների հաղթանակի կամ պարտության հնարավորություններին, ուստի եւ սրա՛ կամ նրան դուր գալու, սրա կամ նրա պատվերը կատարած լինելու մեղադրանքը չէր կարող որեւէ կերպով իրենց ուղղել, անգամ եթե արդյունքները հօգուտ պատվիրատուի կամ վճարողի «խմբագրելու»:

Այդպիսի հարցերից մեկն էլ այն է, թե հարցվածների կարծիքով «ո՞ւմ է պատկանում իշխանությունը Հայաստանում»: Ցավալի, բայց հատկանշական է, որ այս հարցին միայն 6 տոկոսն է պատասխանել՝ Մոսկվային: Եռակի քիչ են ԱՄՆ-ին «տված» ձայները՝ 2 տոկոս:

Տվյալ դեպքում հրապարակված արդյունքները արժանահավատ են թվում, որովհետեւ նույնիսկ անցած այնով կատարված դիտարկումները երեւում են բերում հասարակական հոգեբանության կտրուկ բեկումի ակնայտությունը Հայաստանում:

Ընթերցողն, անշուշտ, չի մոռացել, թե ընդամենը 2-3 ամիս առաջ, Ռուսաստանում նախագահական ընտրությունների նախաշեմին ինչ ռազմատենչ էր մտնում:

Ժամանակի մի էկրանիա էր, կտրված ոչ միայն սեփական ժողովրդի իրական ծգտումների իմացությունից, այլեւ համաշխարհային իրողությունների սթափ գնահատումից: Այն օրերին ոչ մեկը չէր ուզում առարկություն լսել, թե ինչո՞ւ, օրինակ, Գենադի Զյուգանովը, նախագահ դառնալով, չպետք ցանկանա Հայաստանի իր գործընկերոջ առողջին տեսնել Լեւոն Տեր-Պետրոսյանին եւ ինչո՞ւ պետք «գլուխը ցավի տակ դնի»՝ փորձելով հասնել վերջինիս փոխխորհրդականը եւ իբր թե Ռուսաստանի համար ավելի «նախընտրելի» մեկի ընտրությանը:

Բորիս Ելցինի վերընտրությունը ՌԴ նախագահի պաշտոնում սարք ցնցող եղավ իրականության զգացումը կորցրած շատերի համար, եւ դա իր հետ բերեց հակառակ ծայրահեղությունը սկսեցին տարածել, թե Ելցինի հաղթանակը «կանխորոշում է» Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի վերընտրվելը ՀՀ նախագահի պաշտոնում:

Ընդամենը 1-2 ամսում հասարակական հոգեբանությունը կտրուկ փոխվել է: Մարդիկ սկսել են հասկանալ, որ այս աշխարհի հզորների համար ամենեւին նշանակություն չունի, թե ով է լինելու Հայաստանի նախագահը: Ե՛վ Ելցինը, եւ Քլինթոնը, եւ մյուսները, անշուշտ, կարող են անձնական համակրանքի զգացումներ ունենալ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի հանդեպ, բայց նրանց համար, ի վերջո, կարեւորը նախընտրելիս կամ ամենաարեւմտամետ նախագահ ունենալու դերի մեջ մենք ստիպված ենք լինելու վարել այնպիսի արտաքին քաղաքականություն, որ չկորցնենք թե մեկի, թե մյուսի բարեհաճությունը:

Այս իմաստով կարող ենք արձանագրել, որ հայկական ընտրազանգվածի քաղաքական կուլտուրան էականորեն բարձրացել է, եւ նա այլեւս երկրորդական է համարում «դրսի գործոնը» մեր նախագահական ընտրությունների համար: Գուցե մենք էլ այդ դեռ չենք զգում, բայց սա, անկասկած, վկայում է, որ մենք մի բավական վճռական քայլ ենք կատարել մեր ոչ տակական անկախության գիտակցման ճանապարհին, ձեռք ենք բերել խելամտես անկախ պետության քաղաքացիների հոգեբանություն, հասկացել ենք, որ ուրիշ ոչ ոք, այլ հենց մենք ենք ձեւավորելու մեր իշխանությունները, մենք ենք ընտրելու մեր նախագահին: Եթե ո՞ւմ մեր գործն է, ինչո՞ւ պարծյալ մեր, միմիայն մեր գործն է:

Չգիտեմ ով ինչպես, սակայն հասարակական հոգեբանության մեջ կատարված այս տեղաշարժը ես համարում եմ ներկա նախագահական ընտրությունների բացառիկ առանձնահատկությունը, ողջ ժողովրդի նվաճումը:

Այդպիսի ոչ պակաս մեծ նվաճում է նաեւ այն, որ հասարակական կարծիքը աշխուժորեն քննարկում է գործող նախագահի այլընտրանքի հնարավորությունը: Այլ հարց է, թե ընտրազանգվածը կգնա՞ այդ ուղու այլընտրանքի, թե՞ ոչ: Դա կենսական (գ)... խիստ հատկանշական է: Ժողովուրդը սրանով իսկ վերացնում է իրեն, գիտակցում, որ ինքն է իշխանության աղբյուրը, իր կամքն է գլխավորը, ոչ թե սրա կամ նրա կամայականությունը, խարիզմատիկ հերոսի կեցվածքը, իրական կամ երեւակայական լուսապսակը: Այժմ շատ ավելի քիչ է խոսվում ընտրության արդյունքների հնարավոր կեղծման մասին, քան երբեւէ առաջներում, իսկ դա նշանակում է, որ մեր երկիրը բարձրանում է քաղաքակրթության մի ավելի բարձր աստիճանի:

Զուր չէ, որ ընտրությունները մոտենալուն զուգընթաց ավելի ու ավելի նկատելի է դառնում դրա արդյունքների համար հակադիր կողմերի անհանգստությունը, կանխազգուշակումների զգուշավորությունը: Այլեւս ոչ մեկը «անհերեր վստահություն» չի արտահայտում իր «ջախջախիչ» հաղթանակի կանխորոշվածության առթիվ: Եվ սա, ինչպես նախորդ հրապարակումներից մեկում նկատել եմ, անվերապահորեն ժողովրդի օգտին է: Ով էլ ընտրվի հաղթանակը հեշտությամբ ձեռք չի բերվի, եւ այս հանգամանքը կխարկանի առավել բանել գնահատել ընտրողի վստահությունը, զգուշացում կլինի այն մասին, թե որքա՛ն կարեւոր է այդ վստահությունը չկորցնելը: Իսկ թե մրցակիցներից ո՞վ է արժանի ավելի մեծ վստահության յուրաքանչյուր ընտրողի խղճի գործն է, ազատ կամարտահայտման նրա անկապտելի իրավունքը:

ՌԱՖԻԿ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

«Ուրախության դպրոցը» վստահում է սաներին

Նոր ուսումնական տարին մի օր ուշացումով, բայց ոչ ուշացած, մտավ իր տիրույթը՝ դպրոց բերելով ամառային հանգստից «հոգնած» տղաներին ու աղջիկներին եւ, իհարկե, որոնց անհրաժեշտ համարում առաջին դասարանցի փոքրիկներին: Վերջիններս, ինչպես խոստացել էին մարզադահլիճ ավագները, ստացան իրենց սեպտեմբերյան փաթեթները՝ դասագրքեր եւ գրենական պիտույքներ, նոր կառուցվող հանգեվարդած մանուկներին: Դպրոցական առօրյայի ուրախ-տխուր հոգսերը շատ են, խնդիրները՝ անհամար: Սակայն դպրոցների հասարակական կամ, ավելի ճիշտ, բարեգործական հիմնարկներ, գրերի անվճար աշխատող մասնագետներից ոմանք ձգտում են ոչ միայն պահպանել եղածը, այլեւ, հակառակ դպրոցի վրա կուտակված ամպերի, նորովի մտածել իրենց ուղու մասին:

Երեւանի Մուշեղ Իշխանի անվան կրթահամալիրում, օրինակ, վերնատել տարին է, հուսադրել են ուսուցման ավանդական մեթոդներից (թեեւ, ինչպես հայտնի է, «ավանդական» արդեն հակասականությունով մեկ խոսք ընդվել է տրոհված ստատիկ անհայտ ողջողությամբ): Եվ, քանի որ յուրաքանչյուր նորամուծություն ակամա անխուսափելի է ծնում փոփոխություններից «վախեցած» ծնողներին մեջ, կրթահամալիրի տնօրեն Մարգարիտա Հարությունյանին խնդրեցինք պատմել կրթօջախի առանձնահատկությունների մասին:

«Կրթահամալիրի կոնցեպցիան մշակելիս ձգտել ենք ստեղծել նոր դպրոց (այն կոչվում է «Ուրախության դպրոց»), որտեղ երեխան սիրով հաճախի, լավագույնս զարգացնի իր մտավոր եւ ֆիզիկական կարողությունները, ի հայտ բերի երեւակայության ներուժը, ասաց տիկին Հարությունյանը: Ուսուցումն սկսում ենք նկարներից, նմուշներից: Երեխան ոչ թե գրում, այլ նկարում է տառերը, բները՝ դրանք կապելով նմուշների, պատմությունների հետ, որ տարբեր են տարբեր լեզուների համար: Երբ երեխան մտնում է տառը, հիշում է նմուշը եւ արագորեն հաղթահարում «ինքնուրույն կարդալու» Շատ չանցած նա նկարում է բառեր, հետո նախադասություններ: Մենք վստահում ենք առաջին դասարանցուն: Հայերենին զուգահեռ նա սովորում է անգլերեն եւ ռուսերեն, 4-րդ դասարանում ավելանում է 4-րդ լեզուն՝ ֆրանսերենը կամ գերմաներենը, իսկ ավելի ուշ, արտադասարանային պարապմունքների (խմբակների) միջոցով կարող է սովորել նաեւ 5-րդ լեզուն: Ունենք գերմանական դասարան, որտեղ առաջին օտար լեզուն գերմաներենն է: Մեկ տարիների փորձը ցույց է տալիս, որ լեզուների միաժամանակյա ուսուցումը ոչ միայն չի խանգարում, այլեւ օգնում է երեխային, հատկապես դեպի լատինական լեզուների պարագայում:

Ուսուցումն անցկացնում ենք այսպես կոչված բլոկային սկզբունքով, յուրաքանչյուր թեմային կամ առարկային հատկացված ժամերի քանակը բաշխվում է 5 փուլերի միջեւ, որ անցկացվում են հետեւյալ հերթականությամբ. դասախոսություններ, կողմնորոշում, վարժություններ, ինքնուրույն աշխատանք եւ ստուգարք: Սա ստեղծագործական դրոյթներ է, որի կենտրոնական ֆիգուրը ուսուցիչն է: Ուստի խնամքով ընտրում ենք ուսուցիչներին, նախապատրաստում

նրանց: Երեխան ուսուցչից սանում է անհրաժեշտ գիտելիքները, միաժամանակ օգտվում դասագրքերից (վերջիններս մի տեսակ «օժանդակի» կարգավիճակ են ստանում): Գրականությունը, օրինակ, անցնում ենք ընագրերով (ամբողջական գործերով), որ ձեռք ենք բերում գրադարաններից»:

Ուղեգծի չափը, թե կրթահամալիրը բանասիրական թեքում ունի, ավելացնենք, որ այն մեկն է 16 ուսումնական հաստատություններից, որոնց ընթացավարտներն իրավունք ունեն հարցազրույցով ընդունվել Երեւանի պետհամալսարանի, Խաչատուր Աբովյան, Գյումրիի եւ Վանաձորի մանկավարժական ինստիտուտների ֆիզիկա-մաթեմատիկական բաժիններ:

Դպրոցում գործում է գեղագիտության կենտրոն դաշնամուրի, գեղանկարչության, պարի, ձեռքի աշխատանքի, կարատեի, օտար լեզուների եւ այլ խմբակներ, գեղանկարչական թեմոմով մանկապարտեզ, որը ստեղծվել է ԱՄՀ երկրների գեղանկարիչներին աջակցող VDA կազմակերպությունը ներկայացնող Լանգվալս ամուսինների ջանքերով:

Կրթահամալիրը սերտ կապերի մեջ է Միացյալ Նահանգների Սանտա-Նա քաղաքի Կիրակոս Մինասյան վարժարանի հետ, որը օգնում է գրենական պիտույքներով, համակարգիչներով. այս սարքի միջոցներ է հավաքագրել կաբինետները կարգի բերելու համար: Նույնը անում են գեղանկարիչների մանկապարտեզի համար: Դպրոցի հովանավորներից են Կարո եւ Սիլվի Դերձակյանները Կալիֆոռնիայից: Նրանց նախաձեռնությամբ էր, որ 1990 թ. իրենց ատաջ բանաստեղծ Մուշեղ Իշխանի մահից հետո դպրոցը վերանվանվեց նրա անունով: Տնօրենի ծրագրերի մեջ է մտնում հովանավորների խորհրդի ստեղծումը՝ ընթացիկ եւ «մազմավարական» խնդիրները կարգավորելու համար:

Հնարամտություն, անձնական նախաձեռնություն, հովանավորներ, աջակցություն. առայժմ սա է մնում կրթահամալիրում ուսման գլխավոր կռվանները լուծելու ուղին: Մուշեղ Իշխանի անվան կրթահամալիրում, թվում է, գտել են այն:

Լ. Պ.

ԱՍՊԻՐԻՍ

«Կենտրոնական բանկը բանկերի նախարարություն չէ»

ԿԲ-ում կայացած հերթական մամլո ասուլիսից առաջ մասնակիցներին ներկայացվեց Հայաստանի 4 խոշոր բանկերի՝ Հայագրոբանկի, Արդշինբանկի, Հայէկոնոմբանկի եւ Հայներարտբանկի համատեղ հայտարարությունը, որտեղ մասնավորապես նշվում է, որ վերոհիշյալ խոշորագույն բանկերը համաձայնության են եկել հետեւյալի շուրջ.

1. 1996 թ. սեպտեմբերի 15-ից սկսած ֆիզիկական անձանցից որպես ավանդների ընդունման առավելագույն տոկոսադրույք սահմանել տարեկան 36 տոկոս:

2. 1996 թ. սեպտեմբերի 15-ից սկսած մինչեւ 125000 դրամի կամ նրան համարժեք արժույթի չափով ֆիզիկական անձանցից ներգրավված յուրաքանչյուր ավանդ համաձայնագիրը կնքող բանկերի կողմից համարվում է համատեղ ապահովագրված:

«Բանկերից որեւէ մեկի սնանկացման դեպքում սուբյեկտների խմբի կողմից պարտավորությունների մի մասի վճարումը նորություն է մեր երկրի, բայց ոչ միջազգային բանկային համակարգի համար: Նման համաձայնագիրը կնքածցնի ժողովրդի հավատը դեպի այդ բանկերը», այսպիսի մեկնաբանմամբ հանդես եկավ ԿԲ-ի վերահսկողության, արտոնագրման եւ կարգավորման գլխավոր վարչության պետ Եդուարդ Սանդոյանը, ավելացնելով, որ ավանդների ապահովագրմամբ զբաղվող ընկերություններ գոյություն ունեն ամբողջ աշխարհում եւ Հայաստանում էլ դրանք աստիճանաբար կձեւավորվեն որպես ֆինանսական բիզնեսի առանձին սուբյեկտներ: Մասնավորապես, նման ծրագիր ունի Երեւանի ֆոնդային բորսային առընթեր գործող 1-ին ապահովագրական ընկերությունը:

«Սեպտեմբերի 1-ից ուժի մեջ մտավ բանկերի գործունեությանը վերաբերող նոր կանոնակարգերի փաթեթը, որը հիմնովին կփոխի բանկային համակարգի կարգավորման ձեւերը, կհստակեցնի նրա գործունեության դաշտը», տեղեկացրեց ԿԲ-ի իրավաբանական վարչության պետ Եդուարդ Սուքիասյանը:

Շարունակելով այդ միտքը, պրն Սանդոյանը նշեց, որ այսօր արդեն ստեղծված է օրենսդրական ակտերում տեսք ունեցող փաթեթ, որտեղ հստակեցված են բանկային համակարգի վճարահաշվային գործիները՝ բանկերի կողմից մատուցվող ծառայությունները: «Միջազգային չափանիշներին համապատասխան եւ Հայաստանի տեղական համահունչ այսպիսի փաթեթ ստեղծելու համար շատ երկրներից 100-200 տարի է պահանջվել»:

Պրն Սանդոյանը տեղեկացրեց նաեւ, որ բանկերի վերահսկման Բազելի կոմիտեի աշխատանքներին մասնակցելու ցանկություն է հայտնել Թուրքիայի ԿԲ-ն: Չի բացառվում, որ այս տարվա դեկտեմբերին Ադրբեջանում ծրագրված կոնֆերանսին մասնակցեն Պակիստանի եւ Ադրբեջանի ներկայացուցիչները (ի դեպ, կոնֆերանսում նախագահելու է Հայաստանի ԿԲ-ի ներկայացուցչությունը): Մասնակցությունը կոմիտեի աշխատանքներին հնարավորություն կընձեռի կատարելագործել վերահսկման աշխատանքները, որը պրն Սանդոյանի խոսքերով, Հայաստանում վերջին երկու տարիների գործունեության չի իրականացվել: «Առաջիկա 20 տարում Հայաստանում որեւէ բանկ չի սնանկանա, եւ դա հիմնականում մեր վերահսկողության, բանկերում կատարվող ամենօրյա ստուգումների շնորհիվ, որոնք բազմաթիվ են, բայց երբեք չեն վերածվում որեւէ ԿԲ-ն բանկերի նախարարություն չէ»»:

Ասուլիսի ընթացքում պարզվեց նաեւ, որ Հայաստանի ԿԲ-ը ներդրված միջոցներ է ունեցել վերջերս սնանկացած ռուսաստանյան խոշորագույն բանկերից Տվերունիվերսալում: ԿԲ-ի իրավաբանական վարչության պետը մեկնաբանելով այս փաստը ասաց, որ իրենց ներկայացուցիչն այժմ գտնվում է Տվերում եւ բանակցում է պարտավորությունների հետ: [illegible] [illegible] ... արտահայտություններ այդ միջոցները մեծ չեն, եւ դա չի կարող ֆինանսական լուրջ հարված հասցնել ԿԲ-ին:

Վերջում կողմերը նշեց, որ 11 ԿԲ-ի լրատվական կենտրոնի նախաձեռնությամբ սկսվել է բողոքարկել «Փոխանակային լրատու» պարբերականը, որը լույս տեսնելով ամեն ամիս «... սուբյեկտներին, ինչպես նաեւ լույս ընծայեց... կենտրոնի 11 ԿԲ դրամավարկային քաղաքականության հիմնական սկզբունքներին, ցուցանիշներին եւ զարգացման հեռանկարներին»:

ԱՐԱՄ ԱՎԵՏԻՍՅԱՆ

22 սեպտեմբեր

Նախագահական ընտրապայքար

Վազգեն Մանուկյան. «Հասարակությունը խռովել է ներկա իշխանություններից»

Ծնվել է 1946 թ. փետրվարի 11-ին, Սոկուից (Վանա լճի հարավային ափ) եղեռնի ժամանակ Երեւան գաղթած ընտանիքում: Հայրը Միհայել Մանուկյանը, ֆիզմաթ գիտությունների դոկտոր էր, ԵՊՀ պրոֆեսոր: Մայրը Աստղիկ Հակոբյանը, ծնվել է Գյումրիում, կարսեցիների ընտանիքում, ավարտել է Երեւանի պետական համալսարանը: 1963 թ. էքստեռն կարգով ավարտելով դպրոցը, ընդունվել է ԵՊՀ մեխանիկա-մաթեմատիկական ֆակուլտետը, 1966 թ. տեղափոխվել է Մոսկվայի պետական համալսարան: 1967 թ. ապրիլի 24-ին թուրքական դեսպանատան առջեւ ցույց կազմակերպելու պատճառով ստիպված է եղել վերադառնալ Երեւան: 1969 թ. ընդունվել է ասպիրանտուրա (միութենական ակադեմիայի Նովոսիբիրսկի բաժանմունք): 1972 թ. վերադարձել է Երեւան, ԵՊՀ-ում դասավանդել է մաթեմատիկական մեթոդների կիրառումը տնտեսագիտության մեջ առարկան: Ֆիզմաթ գիտությունների թեկնածու է: Մինչեւ 88 թ. եղել է մի քանի քաղաքական կազմակերպությունների անդամ: 1988 թ. փետրվարից «Ղարաբաղ» կոմիտեի անդամ էր, հունիսից համակարգողը: ՀՀՇ վարչության առաջին նախագահն էր եւ ՀՀՇ-ի առաջին ծրագրի հեղինակը: 1990 թ. մայիսին ընտրվել է ԳԽ պատգամավոր: 90 թ. օգոստոսի 13-ին ԳԽ-ի կողմից նշանակվել է Հայաստանի վարչապետ, իսկ 91 թ. սեպտեմբերի 26-ին հրաժարական տվել: ՀՀՇ-ից դուրս եկած մի խումբ համախոհների հետ հիմնադրել է ԱԺՄ-ն: 1992 թ. սեպտեմբերին նշանակվել է ՀՀ պաշտպանության պետնախարար, այդ պաշտոնից ազատվել է 93 թ.: Այդ ժամանակաշրջանում իրականացվեց ՀՀ կանոնավոր բանակի վերջնական ձեւավորումը, եւ ղարաբաղյան պատերազմում արձանագրվեցին առաջին հաղթանակները: Ներկայումս ԱԺՄ նախագահն է, ՀՀ ԱԺ պատգամավոր, ղեկավարում է Ստրատեգիական հետազոտությունների կենտրոնը: Ամուսնացած է, ունի 3 դուստր:

– «Ղարաբաղ» կոմիտեի 3 անդամները այժմ ՀՀ նախագահի թեկնածուներ են: Դրա դրսեւորումը Շարժման գաղափարախոսության կենսունակությո՞ւնն է, թե՞ պարզապես Հայաստանի քաղաքական դաշտն այս տարիների ընթացքում չի նպաստել քաղաքական այլ գործիչների աճին: Ինչո՞վ եք բացատրում «Ղարաբաղ» կոմիտեի այսօրինակ «դիմանալը»:

– Նախեւառաջ, Շարժման ժամանակ ամենամեծ քաղաքական փորձը «Ղարաբաղ» կոմիտեի անդամները ձեռք բերեցին: Իշխանության գալուց հետո կոմիտեի անդամներն այս կամ այն չափով մասնակից էին պետական գործունեությանը, որ եւս բավականին փորձ ձեռք բերեցին: Եվ բնական էր, որ քաղաքական այդ խառը դրոշը պետք է տար իր արդյունքները:

Մյուս կողմից էլ, իհարկե, նշանակություն ունի, որ Հայաստանում քաղաքական ասպարեզը սահմանափակ էր, ինչը հնարավորություն չէր տալիս աճելու նոր մարդկանց:

– Սակայն ինչո՞վ եք բացատրում այն հանգամանքը, որ քաղաքական ուժերի այս վերջին ալյանսը կայացավ ոչ «Ղարաբաղ» կոմիտեի անդամների միջեւ:

– Քաղաքական գործիչները, կուսակցությունները, կազմակերպությունները տարբերվում են ոչ միայն գաղափարախոսություններով, այլեւ ոճով: Այստեղ դեր են խաղացել անձի տարբերությունները: Ես չեմ բացառում, որ Հայաստանում հետագայում կլինեն նաեւ այնպիսի կուսակցություններ, որոնց գաղափարախոսությունները տառ առ տառ կլինեն, բայց բոլորն էլ ընկալեն դրանց որպես տարբեր կուսակցություններ:

– Համաձայնության գնալով ձեր անվան հետ է կապվում մի շարք խորհրդություններ՝ «Ղարաբաղ» կոմիտեի անդամ, «Գենոցիդից բոչելու ժամանակը» ծրագրային հոդվածի հեղինակ, Հայաստանի առաջին վարչապետ, պաշտպանության նախարար, ԱԺՄ նախագահ: Դուք ո՞րը հատկապես կառանձնացնեիք եւ կկարեւորեիք ոչ թե ձեր անձնական կյանքի առումով, այլ բուն քաղաքական նշանակության:

– Ես կարծում եմ, որ մեկը մյուսին լրացրել են: Ճանապարհը, թեեւ երկարատեւ, բայց նույն ուղղությամբ է ընթացել: Ես դա կանվանեի հայկական երազանքի իրականացում՝ անկախ պետության կառուցում, որ յուրաքանչյուրը պաշտպանված է օրենքով, բարեկեցիկ կյանք է վարում, հպարտ է իր ազգային եւ պետական պատկանելությամբ, ապրում է միասին Հայաստանի մասնակից է համաշխարհային մշակույթին: Այս ամենը է առաջնորդվում համաշխարհային ազգ դառնալու ծրագրի իրականացում: Ձեր թվարկած խորհրդությունները էլ այդ ուղղությամբ կատարված փուլեր են եղել:

– Սովորաբար ձեր վարչապետության ժամանակը այս կամ այն չափով քննադատվում է եւ մեղադրանքների արժանանում: Ընդ որում առավել խոցելի է համարվում ձեր կադրային քաղաքականությունը: Ինչպե՞ս եք ձեր սխալները գնահատում:

– Կադրային քաղաքականության մասին խոսելիս պետք է համեմատություն անցկացնել: Ես կխնդրեի, որ իմ կադրային քաղաքականությունը ենթադրյալները այն համեմատին իմ նախորդած եւ հաջորդած կառավարությունների կազմի հետ: Այդ դեպքում որոշ կդառնա, որ իմ վարած կադրային քաղաքականությունն այնքան էլ վատը չէ, ինչպես ներկայացվում է: Չնայած սրան, ես գտնում եմ, որ իմ կադրային նշանակումների մեջ իսկապես սխալներ կային: Սխալների մի մասը ես եմ կատարել, մյուս մասը պայմանավորված է եղել այն ճնշմամբ, որ գործադրվում էր ինձ վրա: Բացի այդ: Այդ ժամանակ կադրեր նշանակելու առումով լուրջ եւ օբյեկտիվ դժվարություններ կային. մի կողմից պետք էր պահպանել ԽՍՀՄ-ի օրով դասավորված կադրերին, որոնք փորձառու էին եւ միութենական տարբեր նախարարությունների հետ կապեր ունեին (այդ ժամանակ ԽՍՀՄ-ը դեռ կար): Մյուս կողմից էլ հասարակության մեջ իշխում էին այն տրամադրությունները, որ կադրեր պետք է լինեին ազնվագույն, գրեթե սրբացված դիսիդենտներից: Իսկ, ցավոք, նմաններին գտնելն անհնար էր: Ժամանակ էր պետք, որ նոր կադրերը փորձառություն ձեռք բերեին: Մենք Անդրիկապում չէինք, որ կառավարության կազմեինք խորհրդարանի պատգամավորներից ընտրված այդ կադրով, երբ, իհարկե, կառավարության կազմելիս չէր առաջնորդվում բացառապես կուսակցական սկզբունքով: Բացի այդ: Նոր կադրերից շատերն այդ ժամանակ համակրում էին հանրապետությունում չանկարգելի:

– Սակայն ձեր կառավարության կազմում ներգրավված էին նախկին կոմունիստական գաղափարախոսության կրողներ: Այդ մարդիկ կարո՞ղ էին նոր ծրագրեր, նոր գաղափարներ իրականացնել:

– Կոմունիստական գաղափարախոսություն Հայաստանում չի եղել: Իհարկե այդ գաղափարախոսության մեջ գրավիչ կողմ էլ կար՝ հավասարության, արդարության կոչը, ինչը, ցավոք, իրականությունում չէր կիրառվում: Իսկ այդ գաղափարախոսությանն ընդհանրապես ոչ ոք էլ չէր հավատում, եւ մարդիկ անդամակցում էին կոմկուսին իրենց առաջադեմ առաջ գնալու համար: Կոմունիստների մեծ մասի մոտ շատ խոռն էր նաեւ ազգայինը: Նրանց մի մասը մասնակից էր ղարաբաղյան Շարժմանը, որը փոխում էր թե մեզ, թե նրանց: Այդ պատճառով էլ ես կառավարությունում «հին մարդկանց» կողմից երբեք չեմ զգացել գաղափարական հակազդեցություն:

– Որո՞նք են գործող նախագահի, ընդհանրապես ներկա իշխանությունների հետ ձեր հիմնական տարաձայնությունները:

– Այդ մասին ես հաճախ եմ ասել: Նշեմ միայն, որ այս պաշտոնական տնտեսական գաղափարախոսության հետ բոլորովին համաձայն չեմ, քանի որ դա հանգեցնում է մեր արդյունաբերության վերջնական փլուզման: Միաժամանակ կտրականապես դեմ եմ իրականացվող տնտեսական քաղաքականությունը, որը խանգում է թե պետական, թե մասնավոր ձեռնարկությունների գործունեության սահմանափակման: Գործունեության հնարավորություն այսօր ունեն առեւտրական փոքր օբյեկտները եւ միայն նեղ իշխանական շրջանակում գտնվող խոշոր ձեռներեցները:

Ինչ վերաբերում է օրինականության պահպանմանը, ազգային գաղափարախոսության իրականացմանը, հասարակական առողջ մթնոլորտի ստեղծմանը. այս ամենի կտրված լով նայելիս բացառապես տարաձայնություններ են մեր եւ իշխանությունների միջեւ, քանի որ վերջիններս այդ ամենը ոտնահար են տվել:

– Վերջին շրջանում նկատվում է ձեր քաղաքական վարկանիշի աճ: Ձեր կարծիքով, ի՞նչ քաղաքական գործընթացներ նպաստեցին այդ աճին:

– Ակնհայտ է, որ հասարակությունը խռովել է ներկա իշխանություններից: Ժողովուրդը հիասթափվեց իշխանություններից, քանի որ վերջիններս այդ սպասումները չարդարացրին: Եվ յուրաքանչյուրը սկսեց իրեն իր համար փնտրել գործող նախագահի հնարավոր այլընտրանք: Անձնային համակրանքներով, իմ կենսագրության, հոդվածների, ելույթների արդյունքում հասարակության մի մասը սկսեց այլընտրանք տեսնել ինձ: Այս ամենին նպաստեցին որոշակի քաղաքական գործընթացներ, թեկնածված թե՛ ռուսաստանյան ընտրություններով, թե՛ Հայաստանի ներքաղաքական իրավիճակով: Եվ միաժամանակ թեկնածուի առաջադրմամբ էլ այդ վարկանիշը կտրուկ աճելու է:

– Ձեր կենտրոնը մեծամասնությամբ է նախ 91 թ. Տեր-Պետրոսյանի օգտին քվեարկածների հաշվի՞ն: Թե՞ այդ մարդիկ կամ նրանց մեծ մասն այլեւս Հայաստանում չեն:

– Իշխանամետ շրջանակներում, ՀՀՇ-ում այլեւս չկա Շարժման ակտիվ հատվածը: ՀՀՇ-ն 90 տոկոսով փոխարինվել է նոր մարդկանցով, որոնք Շարժման հետ որեւէ կապ չեն ունեցել: Իսկ այն ժամանակ Շարժման մասնակից լինելը, նշանակում էր ունենալ քաղաքացիական խիզախություն: Նրանց մի մասը զոհվեց պատերազմում, մի մասն արտագաղթեց Հայաստանից, մի մասը հիասթափվեց, մի մասը մտավ այլ կուսակցություններ: Եվ այսօր նրանցից շատերի համար ցանկալի դարձավ մեր քաղաքի նրազանքի իրականացման հնարավորությունը:

– ՀՀՇ-ի անկման պատճառներից մեկն էլ պաշտոնյաների այն մեծ հոսքն էր, որը սկսվեց ՀՀՇ-ի իշխանության անցնելուց հետո: Այսօր քաղաքական ալիքը բարձրանում է նաեւ ԱԺՄ-ին: Ի՞նչ է արվում կուսակցությունը պաշտոնյաներից զերծ պահելու համար:

– Դա բնական երեւույթ է, իհարկե: Բայց մենք դառը փորձ ունենք եւ այն այս անգամ կկիրառենք: Այն ժամանակ էլ, իհարկե, կարելի էր դրա դեմ պայքարել: ՀՀՇ վարչությունում այն ժամանակ հետեւյալ երկու տեսակետն էր իշխում. 1-ինի համաձայն պետք էր խուսափել պաշտոնյա այս կամ այն ապօրինությունը, հանցանքը կատարած ՀՀՇ-ականին, որովհետեւ կազմակերպությունը մաքուր մնա: 2-րդ տեսակետի կողմնակիցները գտնում էին, որ ՀՀՇ-ականի հանցանքը պետք է թաքցնել հասարակությունից, որ վերջինս չհիասթափվի: Այս երկրորդ տեսակետի կողմնակիցները աստիճանաբար հաղթեցին ՀՀՇ-ում: ԱԺՄ-ում են Շարժման այն մարդիկ, որոնք այդօրինակ բացասական երեւույթներին հաճախ են բախվել, եւ նրանք կարող են պայքարել պաշտոնյաների վտանգի դեմ: Բացի այդ: Կարեւոր նշանակություն ունի եւ այն, որ ընտրվելու դեպքում մենք իշխանության ենք գալու թիմով: Եվ որքան էլ միասնական լինենք այսօրվա պայքարում եւ քաղաքական տնտեսական ծրագրեր իրականացնելիս, այնուամենայնիվ թե մեր այլընտրանքը ընդգրկված, թե մյուս կուսակցությունները անպայման կկիրառեին մինչեւ գործունեությունը: Եվ երբ մի կուսակցության ներսում կամ սխալվի, մյուս կուսակցությունն այդ մասին բացահայտ կասի: Այնպես որ վերահսկողություն ապահովված է:

– Դուք բնակա՞ն եք համարում, որ կոմկուսը չի գտնվում դաշինքում:

– Միանգամայն բնական եմ համարում: Եվ կոմունիստները մեծ ցանկություն չունեին այդպես մտնելու, եւ մեր միջեւ, այնուամենայնիվ, սկզբունքային տարբերությունները բավականին մեծ են:

– Նախընտրական ծրագրերում Ղարաբաղյան հիմնախնդրի կարգավորման ուղղությամբ 2 տարբեր մոտեցումներ կան Մինսկի գործընթացի շարունակում եւ Ռուսաստանի դերի մեծացում: Ինչպիսի՞ն է ձեր դիրքորոշումն այդ հարցում:

– Բոլոր գործընթացներին մենք ծանոթ ենք, բայց իրական լծակների տիրապետման դեպքում միայն հնարավոր է ընտրել այս կամ այն ճանապարհը եւ այն իրականացնել: Մինչեւ իշխանության գալն առավել քաղաքականության մասին լուրջ դատողություններ անելն անիմաստ է:

– Դուք նշեցիք, որ թիմով եք գալու իշխանության: Իսկ կարո՞ղ եք ասել, որ ընտրվելու դեպքում 5 տարի հետո դուք դարձյալ նույն թիմով կլինեք:

– Հակաճգնաժամային մեր ծրագրում նշված է՝ 2 տարվա ընթացքում ընդունել նոր Սահմանադրություն, ինչն էլ Հայաստանում նոր իրավիճակ կստեղծի, եւ ես չեմ բացառում, որ ժողովրդավարական Հայաստանում ինչպիսին մենք բոլորս ուզում ենք տեսնել մեր երկիրը, այս նույն քաղաքական ռեժիմը միայնակ հետ քաղաքական պայքար կլինեն, առանց խորը դատաստանական տեղերի համար: Մեր նպատակն է Հայաստանում ստեղծել այնպիսի քաղաքական դաշտ, որ բնական քաղաքական պայքար կլինի բանա:

– Իսկ ի՞նչ ուղիներ կանենք ժողովրդավարության ուղում, ինչը այսօր ձեզ մեր առումով հասկացեն չի բավարարում:

– Նախեւառաջ օրենքները, որոնք առնչվում են միայն մեկ մարդու լիազորություններ: ԱԺ-ի դերը զրոյի է հավասարեցված: Եվ մնացած ամեն ինչը նշանակալի է: Երեւանի քաղաքապետի պաշտոնը պետք է լինի ընտրովի, ԱԺ-ի քաղաքական դերը բարձրանա: Փոփոխությունները կլինեն ներկայիս արհեստականորեն ստեղծված մարզերի մեջ, մարզպետի պաշտոնը եւս պետք է ընտրովի լինի: Այս ամենն էլ կապահովի բազմակողմ իշխանության գոյությունը: Տեղական ինքնակառավարման զարգացման հետ կառուցման անկախ ֆինանսատնտեսական միավորումներ, որոնք կներառեն ոչ թե կառավարության թելադրանքին, այլ օրենքներին: Դա հնարավորություն կընձեռի իրականացնել կուսակցությունների ֆինանսավորումը: Ռադիոյում եւ հեռուստատեսությունում մասնավոր ծրագրեր ոչ մի բացվեն, ապահովված կլինի մամուլի տնտեսական եւ իրավական ազատությունը եւ այլն:

Բայց շատ կարեւոր է, որ ժողովուրդը տեսնի, որ իշխանավորներն իրենք պահպանում են օրենքները եւ անկախ դրա դառնա, որ վստահությունը չարաշահած իշխանությունը պետք է փոխվի ընտրությունների միջոցով: Այս ամենից հետո գրված եւ չգրված օրենքների կիրառմամբ էլ կապահովվի ժողովրդավարությունը:

– Ո՞րն է ազգայինի ձեր ըմբռնումը:

– Մեր պետության, հասարակության կյանքը պետք է կառուցվի ազգային արժեքների, ավանդույթների, մշակույթի վրա: Պետք է բացառել ազգային փոքրամասնությունների վրա ամեն տեսակ ճնշումը:

– Ընտանեկան ո՞ր գծերն եք, որ խանգարում են ձեզ որպես քաղաքական գործչի եւ որո՞նք օգնում:

– Մարդը սովորույթների, զգացմունքների ամբողջական «համակարգ» է, եւ այն առանձին դիտել անիմաստ եմ համարում:

– Հայ եւ համաշխարհային քաղաքական մտքից ո՞ւմ եք համարում քաղաքական գործչի ձեր իդեալները:

– Արամ Մանուկյան, Նժդեհ, Չերչիլ:

– Ո՞րն է ձեր դավանանքը կյանքում:

– Յուրաքանչյուր մարդու մեջ կա ներքին «վերստուգիչ համաձայնության» խիղճը: Այն ձեւավորվում է դպրոցում, ընտանիքում, կյանքում: Երբ իմ այս կամ այն արարքի եւ խղճիս մեջ հակասություն է առաջանում, խիղճս ինձ համար վճռական եմ ինձ զգում: Եվ աշխատում եմ այնպես անել, որ այդ վիճակում չհայտնվեմ:

ՆՈՐԻՆԵ ՄԻՐՏՕՅԱՆ

ԱԶԳ

միջազգային

ՇՐՋԱՆ

Կփոխվի՞ ուժերի հավասարակշռությունը Միջին Արեւելքում

Վերջին շրջանում իսրայելա-թուրքական հարաբերություններում նկատվող մերձեցումն ու դեռ փակտր հայտնված ռազմական համագործակցությունը նշանակալի շրջադարձ է խոստանում Միջին Արեւելքի ռազմավարական քաղաքականության մեջ։ Ի՞նչ է այն տալիս Իսրայելին, Թուրքիային եւ ինչպե՞ս են դրան արձագանքում շրջանի արաբական երկրները։ Այս մասին է գրում «Քրիստըն Սայընս Մոնիտոր» թերթն իր օգոստոսի 29-ի համարում։

Հարեւան արաբական երկրները մտահոգված են, որ զարգացնելով ռազմական եւ ինստիտուցիոնալ համագործակցությունը, Իսրայելն ու Թուրքիան փաստորեն ստեղծում են մի նոր կոալիցիա տարածաշրջանում, որին շուտով հավանաբար կմիանա նաեւ Հորդանանը եւ որն անկասկած կվայելի Ամերիկայի պաշտպանությունը։ Նրանք վստահ են, որ այն կծառայի շրջանում իրենց ազդեցության սահմանափակմանը։

Երկու երկրների հարաբերությունները սերտացան անցած փետրվարին, երբ ստորագրվեց մի պայմանագիր, որով թույլատրվում էր իսրայելական զորամիավորումներին մարզվելու թուրքական օդային տարածություններում։ Միջին Արեւելքում խաղաղության գործընթացի մասնակի հաջողությունները, ըստ մեկնաբանների, «երեւան հանեցին թուրքական բանակի մասնակցությունն այդ հարցում»։ Օգոստոսի 28-ին ստորագրված 650 միլիոն դոլարի մի համաձայնագիր երկու պետությունների միջեւ հնարավորություն է տալիս Իսրայելին արդիականացնելու թուրքական 54 Ֆանտոմ ինքնաթիռները եւ Թուրքիայում տեղակայելու առաջավոր ռադարային եւ էլեկտրոնային համակարգեր հսկողության ռազմօդային բնագավառում։ Նախատեսվում է նաեւ տեխնիկական գիտելիքների փոխանակում եւ հետախուզական թռիչքների թույլտվություն Իսրայելին Սիրիայի, Իրաքի եւ Իրանի հետ ունեցած Թուրքիայի սահմանների երկայնքով, որի դիմաց Իսրայելը պետք է «հսկի» քուրդ անջատականների սահմանային հարձակումները։

Թեեւ այդ ռազմական գործիչները նշում են, որ պայմանագիրը զարգացնելու է Սիրիայի եւ Իրանի դեմ տարվող երկու երկրների համատեղ հետախուզական գործունեությունը, չնայած Թուրքիայի կառավարությունը Իրանի հետ, ի հեճուկս Միացյալ Նահանգների, նավթային համագործակցության եզրեր է որոնում։ Իսրայելական զանգվածային լրատվությունը պայմանագիրը համարում է «համաշխարհային նշանակության ձեռքբերում»։ Իսկ արաբական աշխարհի եւ անուշ Իրանի համար այն «ադամանդ» է։ «Թեհրան թայմս» թերթն այն անվանել է «հերթական սիոնիստական ոտնձգություն»։ Սիրիան «խոցելի» է դարձել երեք տարբեր ճակատներում՝ հյուսիսում Թուրքիան, հարավ-արեւմուտքում Իսրայելը եւ հարավում Հորդանանը։ «Ինչքան էլ թուրքերը փորձեն ծածկել այն, պայմանագիրը լուրջ վտանգ է Սիրիայի եւ բոլոր մահմեդական երկրների համար», գրում է «Թիշրին» սիրիական պաշտոնաթերթը։

Վաշինգտոնի կողմից մեկուսացված լինելով, Սիրիան բանակցությունների կարիքն ունի, եւ հույս ունի հարաբերությունները բարելավել Թուրքիայի հետ։ Այժմ, երեւի միակ եզրը մնում է փնտրել Իրանի հետ, որի ղեկավարը պատրաստակամություն է հայտնել բարձրաստիճան հանդիպումներ ունենալու։

«Նոր պայմանագիրը իրական հնարավորություններ ստեղծում է, բայց ոչ ռազմական կամ պաշտպանական խրախճանքներում», պարզաբանում է իսրայելցի պաշտոնատար մի անձնավորություն, ավելացնելով, որ Հորդանանը չի կռվելու Իսրայելի համար կամ Իսրայելը Թուրքիայի համար։ Որպես խաղաղական համաձայնություն դա խաղաղության կոալիցիա է։ Կարծր խաղաղականության կողմնակից վարչապետ Նաթանյահուի համար Թուրքիան շատ հարմար [illegible] է «երեք երկրներին զսպելու» իր մտադրությունների տեսակետից։ Իր «սեւ ցուցակում» Իրանն է, Իրաքը եւ Սիրիան։ Միացյալ Նահանգները Իսրայելի ամենամեծ դաշնակիցը, կողմնակից է այդ պայմանագրին եւ պաշտպանում է այն։ Հորդանանը նշել է, որ «ինքն էլ դեր կխաղա» դրանում։ Չնայած Իսրայելի կառավարությունը Սիրիայի հետ բանակցությունների պատրաստակամություն էր հայտնել 1967 թվից գրավված Գոլանի բարձունքները Սիրիային, Նաթանյահուն հստակորեն նշել է, որ այդ վայրից դուրս գալու մտադրություն չունի։ Այդուհանդերձ իսրայելցի պաշտոնական մի անձնավորություն Դավիթ Բարիլանը հայտնել է, որ Նաթանյահուն «չի բացառում» բանակցությունները վարել Գոլանի հարցի շուրջ։

Իսրայելի նորընտիր վարչապետը Սիրիային առաջարկել էր խաղաղության դիմաց իր զորքերը դուրս բերել Հարավային Լիբանանից, սակայն Սիրիան մերժել էր։ Նա նաեւ Ասադին խնդրել էր չաջակցել ահաբեկչությանը։ Երկու երկրների հարաբերությունները դեռ շատ հեռու են բարեկամական լինելուց։ Իսկ ի՞նչ է տալիս պայմանագիրը Թուրքիային։ Այն կնքելուց շատ առաջ բազում զինվորական բարձրաստիճան պաշտոնյաներ հարաբերությունների մեջ են եղել Իսրայելի հետ։ Այդուհանդերձ, թուրքական բանակը լինելով երկրում ամենամեծը, առանձին հետաքրքրություն է ցուցաբերել այդ «[illegible]» Իսրայելի՝ շրջանի ամենաարդիական բանակի հետ։ Դրանով նա ցանկանում է զսպել իր «լծակների համակարգը» PKK-ի դեմ պայքարելու ծրագրում։ Թուրքիան Սիրիային է մեղադրում PKK-ի հարստության համար, նշելով, որ նրա առաջնորդը Դամասկոսից հրամաններ է արձակում եւ հրահրում միջազգային միջադեպեր։ Սիրիայի նախագահ Ասադը շարունակում է PKK-ի այս «խաղաքարթը» ճնշելու Թուրքիային, որպեսզի վերջինս նրան զրկի Եփրատի վրա մի նոր ջրամբար կառուցելուց։ Երկու երկրների միջեւ անվստահությունը խորացավ այն բանից հետո, երբ Դամասկոսում ռումբեր պայթեցին, որոնք նպատակաուղղված էին սպանելու Ասադին կամ Օջալանին։ Մի գլխավոր բնութագրում Սիրիայի անվտանգության ուժերը ձերբակալեցին 600 քուրդ կասկածյալների։ Ենթադրվում է, որ Սիրիան 40 հազարի հասնող մի բանակ է տեղակայել Թուրքիայի հետ իր սահմանագծում։ Դրան զուգահեռ Թուրքիայում տեղի են ունեցել զորավարժություններ։ «Իսրայելի հետ պայմանագիր կնքելու պատճառներից մեկն այն է, որ Թուրքիան վատ հարաբերությունների մեջ է Սիրիայի հետ», խոստովանել է իսրայելցի բարձրաստիճան մի անձնավորություն։

ԿԱՆԽԱՏԵՍՈՒՄ

Աշխարհի քաղաքներից շատերը կվերածվեն մեծ գյուղերի

Գերբնակեցված աշխարհի վիթխարի քաղաքներով, որոնց բնակչությունը կտառապի քաղցից եւ միջավայրի աղտոտումից։ 2015 թ. աշխարհի խոշորագույն քաղաքների համար այս է կանխատեսում ՄԱԿ-ի ազգաբնակչության ֆոնդը՝ ժողովրդագիրների պատրաստած կանխատեսումների համաձայն։ 2000 թ. աշխարհի բնակչության կեսն ապրելու է քաղաքային գոտիներում։ Դա էլ ավելի կսրի բնակարանային խնդիրը, կավելացնի աղքատների թիվը։ Բնակչության համար [illegible] կացարանների կառուցումը եւ քաղաքային բնակավայրերի զարգացումը այն երկու գլխավոր նպատակներն են, որոնց միտված են գիտնականների ջանքերը։

ՄԱԿ-ի ազգաբնակչության ֆոնդի գործադիր տնօրեն Նաֆիս Սադիկի կարծիքով, 2005 թ. երկրագնդի 6,6 միլիարդ բնակչության կեսն ապրելու է քաղաքային միջավայրում։ Ներկայումս քաղաքներում բնակվում է մոտ 2,6 միլիարդ մարդ, այդ թվում 1,7 միլիարդը՝ զարգացող երկրներում։ ՄԱԿ-ի կանխատեսումների համաձայն, Մեխիկոն, որը 1995 թ. աշխարհում 4-րդ տեղն էր զբաղեցնում բնակչության թվով (15,6 մլն), 2015 թ. կտեղափոխվի 10-րդ տեղ (19 մլն), առաջնությունը զիջելով այնպիսի խոշորագույն քաղաքների, ինչպիսիք են Սան Պաուլոն, Բոմբեյը, Լագոսը, Շանհայը կամ Ջակարտան։

Լատինական Ամերիկան աշխարհում զարգացող միակ շրջանն է, որտեղ քաղաքներում ապրող աղքատների թիվն ավելի շատ է, քան գյուղական վայրերում ապրողներինը։ Այդ տարածաշրջանի մյուս տարբերիչ առանձնահատկությունն այն է, որ մինչ Ասիայում կամ Աֆրիկայում բնակչությունը տեղափոխվում է գյուղից քաղաք, Լատինական Ամերիկայում, ընդհակառակը, գաղթը տեղի է ունենում փաստորեն քաղաքային միջավայրում։ Այսօր քաղաքներում բնակվող մոտ 0,5 միլիարդ մարդ առողջարար կացարան չունի։ Նրանցից շատերը տառապում են տարբեր հիվանդություններից եւ վաղուց արդեն դարձել են քաղաքային բնապատկերի անկապտելի մասը։

Կացարանների պակասը աղտոտված ջրի եւ առողջապահական վատ պայմանների հետ մեկտեղ տարեկան 10 մլն մարդու մահվան պատճառ է դառնում։

«ԿՈՄՍՈՄՈԼՍԿԱՅԱ ՊՐԱՎԴԱ»

ՀԱՄԱՌՈՏ

ՄԱԿ-ի գլխավոր ասամբլեան ընդունեց միջուկային փորձարկումների լիակատար արգելման պայմանագիր

11 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, BBC, «ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ»։ Երեքշաբթի օրը ՄԱԿ-ի գլխավոր ասամբլեան ձայների ճնշող մեծամասնությամբ ընդունել է միջուկային զենքի բոլոր փորձարկումներն արգելող պայմանագիրը, որին կողմ են քվեարկել 158 երկրներ եւ դեմ՝ Հնդկաստանը, Լիբիան եւ Բութանը։ 5 պետություններ ձեռնպահ են մնացել։ Համաձայնագիրը չի կարող ուժի մեջ մտնել, քանի դեռ այն չի ստորագրվել միջուկային զենք կամ ատոմակայան ունեցող բոլոր 44 երկրների կողմից։ Սակայն Հնդկաստանը կտրականապես հրաժարվեց միանալ պայմանագրին հայտարարելով, թե այն չի տանում զինաթափման։ Հնդկաստանի արտգործնախարար Գուջրալն այսօր հայտարարեց, թե միջուկային փորձարկումների լիակատար արգելման մասին պայմանագիրն աշխարհը մոլորության մեջ գցելու մի փորձ է։ Նախարարի խոսքերով, պայմանագիրը միջուկային 5 երկրներին չի արգելում շարունակել լաբորատոր փորձարկումները։ Բացի այդ նրանում չկան զինաթափում պարտադրող դրույթներ։ Այսպիսով Հնդկաստանը միջուկային ներուժ ունեցող միակ երկիրն է, որ չստորագրեց պայմանագիրը եւ դրանով խափանեց նրա ուժի մեջ մտնելը։ ԱՄՆ-ի նախագահ Քլինթոնը կարծիք հայտնեց, թե կարելի է փոխզիջման գալ Հնդկաստանի հետ։ Չինաստանը ողջունեց պայմանագրի ընդունումը՝ բնութագրելով այն որպես համընդհանուր զինաթափման ուղղությամբ արված առաջին քայլ։

Օսական սրտով Ելցինը կկարողանա՞ր հաղթել չեչեններին

11 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, «ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ»։ Հյուսիսային Օսիայի բնակիչ Զինաիդա Գուլիեւան այսօր հայտարարեց, որ երբ բժիշկները գան այն եզրակացության, թե հարկավոր է Ելցինին կատարել սրտի փոխպատվաստում, ինքը Ելցինին կարող է տրամադրել իր սիրտը։ Այս մասին 46-ամյա Գուլիեւան հայտարարեց Օսիայի մայրաքաղաք Վլադիկավկազում, կառավարության կողմնակից «Մեր տունը Ռուսաստանն է» կուսակցության գրասենյակում։ Առաջարկը դժվար թե ընդունվի։ Բժիշկները պնդում են, որ կատարելու են միայն սրտի անոթների վիրահատություն։

ԲԱԼԿԱՆՆԵՐ

Խորվաթիայում կարոտել են զբոսաշրջիկներին

Հարավսլավիայի պատերազմի հետեւանքը եղել է նաեւ Խորվաթիայի ծովափնյա շրջաններում։ Ադրիատիկ ծովի ափերի երկայնքով տներ են գնդակոծվել, գյուղեր են հրկիզվել սերբ փախստականների կողմից։ Դրա հետեւանքներն աչքի են ընկնում այսօր։ Երբ պատերազմից առաջ Խորվաթիայի ծովափնյա բնակավայրերը եւ գեղատեսիլ կղզյակներն ամեն տարի հյուրընկալում էին ավելի քան 5 միլիոն զբոսաշրջիկների, ապա 1995 թ. նրանց թիվը հասավ հազիվ 1 միլիոնի։ Այս տարի եւս վիճակը շատ չի փոխվել։ «Երբ նախկինում զբոսաշրջությունը Հարավսլավիային բերում էր տարեկան 5-6 միլիարդ դոլար, ապա այս տարի անհնար է 2 միլիոնից շատ ակնկալել», ասում է Խորվաթիայի զբոսաշրջության նախարար Նիկո Բուլիչը։

Բելգրադի մոտերքում գտնվող Պակոստանի բնակավայրում շարունակում են սպասել զբոսաշրջիկների վերադարձին, որոնք ժամանակին ամենից շատ էին այցելում Սպլիտի եւ Զադարի միջեւ ընկած զբոսաշրջության բազմաթիվ ճամբարներ։ 1960 թ. ֆրանսիական Միջերկրածովյա ակումբը հենց այդտեղ էր բացել լյուքսային հանգստի համար նախատեսված իր առաջին ավանը։ Հարավսլավիայի պատերազմի տարիներին փակված Պակոստանի ավանն իր դռները վերաբացեց այս տարվա հունիսի 28-ին։ Մինչդեռ ակումբի մյուս ավանը Սվետի Մարկոն, որը գտնվում է Չեռնոգորիայի տարածքում, պատերազմի տարիներին չփակվեց եւ անձնակազմի զգոնության շնորհիվ [illegible] չերեց։ 1000 անձի համար նախատեսված ավանում վերջերս [illegible]։

Այդուհանդերձ այստեղ եւս վիճակը բարվոք չի համարվում։ 1990 թ. վերապահված 8000 տեղերի փոխարեն այս տարի վերապահված է ընդամենը 2000 տեղ։ Խորվաթիայի ծովափին հանգստացողների սակավության պատճառով Միջերկրածովյա ակումբը ստիպված վերացրել է Փարիզ-Զադար չարտերային ավիագիծը։

Հյուսիսում Իստրիայում, որը զբոսաշրջության հնագույն շրջաններից մեկն է, հիասթափությունը նույնքան մեծ է, որքան Զադարում։ Շրջանի զբոսաշրջության ղեկավարները դժգոհում են, որ մինչեւ օրս չեն վերադարձել ոչ բրիտանացի, ոչ էլ գերմանացի զբոսաշրջիկները։ Այդուհանդերձ պաշտոնապես ընդունված է, որ Իստրիայում ներկայումս երթեւեկությունը կազմում է նախապատերազմյան մակարդակի մոտ 60 տոկոսը։ Շրջանն ակնհայտորեն ավելի լավ վիճակում է, քան Դուբրովնիկ ափամերձ քաղաքը։ Այդ հանրահայտ ծովափնյա առողջավայրը, որը 1991 թ. ահավոր ավերածություններից հետո ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի կողմից հռչակվեց համաշխարհային ժառանգություն, ներկայումս մեծ մասամբ արդեն վերականգնված է։ Վերականգնման արժեքը կազմում է 2 միլիարդ դոլար։ Զագրեբի 4-աստղանի «[illegible]» հյուրանոցի կառավարիչ Նիկո Կոնտոյն ասում է, որ ինքը գոհ կլինի, երբ զբոսաշրջությունը կգա նախապատերազմյան ծավալի գոնե 10-15 տարում։

Այդուհանդերձ, [illegible] անկայունությունը եւ անորոշությունը չեն խանգարում, որ Խորվաթիայի ծովափնյա բնակավայրեր այցելեն արեւմտաեվրոպական երկրների բազմաթիվ զբոսաշրջիկներ։

«[illegible]»

ԱԶԳ

Մշակույթ

Անսամբլը Երեւան ժամանեց հեղինակային կազմով Նիկոլայ Լիվովսկի, Սերգեյ Ֆոլոմենկին, Ռոման Նոսկով, Միխայլ Միխայլով, Ալեքսեյ Արխարով, Անդրեյ Տոնիկ եւ, իհարկե, Մարկ Պեկարսկի: Կամերային երաժշտության տանը եւ Երեւանի կոնսերվատորիայում կայացած երկու համերգները ծրագրված էին Հայաստանում Ռուսաստանի Դաշնության մշակույթի օրերի շրջանակներում: Ու թեեւ գովազդը անբավարար տեղեկատվություն էր տվել, համերգասրահներում տիրում էր ստեղծագործական համաշունչ առողջ մթնոլորտը, որի բնորոշումն անհամեմատելի է ունկնդիրների թվի հետ: Համերգների տարբեր ծրագրերը կազմեցին անսամբլի ընդհանուր դիմանկարը, որի արվեստագիտական խոհեր են ծնում այն մասին, թե ինչ է հնչյունը: Ընդունված է համարել, որ այն բարձրություն է, տիրք, տեմբր: Բայց հնչյունը գոյություն չունի առանց հարվածի, առանց գործիքին հպվելու: Հարվածային գործիքին հպվելու բնույթի շնորհիվ ծագում է ռեզոնանսի սեփական բնագավառ: Սակայն հարվածը կապված է շարժման, այսինքն՝ արտաքին գործողության հետ: Այսպիսով ստացվում է հետեւյալը. հնչյունը բարձրություն է, տիրք, տեմբր, հարված, շարժում, պլաստիկա, գործողություն...

Մոսկովյան անսամբլի համար շարժման եւ դրա բաղադրիչների նշանակությունը խիստ էական է: Պատահական չէ, որ մասնակիցները իրենց կոլեկտիվն անվանում են «Հնչյունների թատրոն»: Զուտ թատերական էին Վիկտոր Եկիմովսկու կանոնական Minimal Music-ի նմուշներ, որը հիմնված է ռիտմիկ տեխնիկայի, այսինքն՝ համանման ռիթմիկ մեղեդիների կրկնության եւ տարակերպման վրա:

70-80-ական թթ. երաժշտության մեջ տարածված այս միտման հեղինակներն էին հունգար Լասլո Շարին («Մանր քարերի նվագ կժի մեջ») եւ մոսկվացի Վլադիմիր Մարտինովը («Ակցիա»): Ի դեպ, Մարտինովի տպավորիչ երգը, որը զուգորդում է տեխնիկ ճշգրիտ եւ ազատ ամրագրման տարերը, կատարվեց 3 անգամ. այն ներառվեց 2 համերգներում, ընդ որում դրանցից մեկի ժամանակ կատարվեց 2 անգամ:

Այդ ոճերի համեմատությամբ հոլանդացի Տոն դե Լեուվի մարիմբայի համար գրած «Միդարե» մե-

ՌԴ մշակույթի օրեր

Ի սկզբանե էր իմպրովիզացիան

Հարվածային գործիքների անսամբլը Երեւանում

Մոսկվայի Հարվածային գործիքների անսամբլն այս տարի տոնում է իր 20 տարին: Եզակի խումբն իր եռանդուն գործունեության երկու տասնամյակների ընթացքում բացահայտել է 20-րդ դարի նոր մշակույթի մի ամբողջ շերտ, որը կապված է հարվածային գործիքների երաժշտության հետ: Այդ կոլեկտիվի շնորհիվ տարբեր հանրապետությունների կոմպոզիտորներ կերտեցին տարբեր հայեցակարգերի ու ձեւերի գործեր: Անսամբլի գեղագիտական նորմատիվները միշտ էլ ժամանակից առաջ են անցել: Դրանք դաստիարակել եւ դաստիարակում են ունկնդիրների եւ կատարողների նորանոր սերունդներ: Եվ այդ ամենի ետեւում անսամբլի նախաձեռնող եւ անփոխարինելի գեղարվեստական ղեկավար Մարկ Պեկարսկու անունն է: Նրա բարձր պրոֆեսիոնալիզմի եւ ֆանատիկ ստեղծագործական խանդավառության շնորհիվ Հարվածային գործիքների անսամբլը առաջընթացի կարեւոր օղակ դարձավ խորհրդային երաժշտության մեջ:

խնդիրները կապված են իր մասնակիցների անհատականացման հետ:

Բնականաբար, կատարողի անհատականացման հիմնական ոլորտը դառնում է իմպրովիզացիան: Հենց այստեղ է ի հայտ գալիս ոճի նախատեսած տարերքը, առանց որի աներեւակայելի է հարվածային գործիքների երաժշտությունը: Մենակատարների ձայների անհատականացման եւ նույնիսկ անձնավորման ձգտումը բնորոշ է մոսկովյան անսամբլի արվեստին: Անհատականացված են թե կատարողները, եւ թե հենց հարվածային գործիքները: Ակամա այն միտքն է ծագում, թե մարդիկ գործիքներ են, գործիքները՝ մարդիկ: Կատարողներից յուրաքանչյուրը ճշգրիտ է գործիքի պես, յուրաքանչյուր գործիք շնչավորված է մարդու պես:

Ինձ վիճակվել է ունկնդրել այդ կարգի շատ խմբերի, բայց նման բնութագիրը բնավ էլ միշտ չէ, որ կիրառելի է, քանզի միշտ չէ, որ այդքան նշանակալի է առաջատար մենակատարի ղեկավար եւ գեղարվեստական դերը: Իր գործունեությունն սկսելով հինավուրց երաժշտության «Մադրիգալ» անսամբլում (այն Երեւան է եկել մի քանի անգամ), Պեկարսկին 1976-ից ոչ միայն կազմակերպիչ է, այլեւ աշխարհի տարբեր կողմերից բերված հարվածային գործիքների հավաքորդ: Եվ, ինչպես վայել է իսկական նվիրյալին, նա համոզված է, որ նվագի մեջ գլխավորը ոչ թե բուն գործիքն է, այլ կատարողի ոգին, ստեղծվող երաժշտությունը, նրա ստեղծագործական մասնակցությունը: Այդ կարգի կատարողները տարածված են արեւմուտքում: Սակայն Պեկարսկին նվագում է նոր եվրոպական եւ ամերիկյան երաժշտություն: Նվագում է արեւելյան ոճով:

Որպես օրինակ կարելի է նշել մոսկվացի կոմպոզիտոր Վլադիմիր Մարտինովի «Մեղեդապատկեր»-ը: Մասնավոր նվագելով հատուկ փայտե արկղիկի վրա Պեկարսկին զարմացնում է ոչ միայն վիրտուոզ իմպրովիզացիայով, այլեւ ներգրավում ունկնդիրների ուշքը կատարողական հնարքների, որի դինամիկան ուղղորդված է տեմբրային եւ ռիթմիկ երանգային անցումներով:

Տեղը, ինչպես նաեւ մյուս կատարված ստեղծագործությունները «Balletto»-ն (Երեւան կատարած առաջին այցելության ժամանակ անսամբլը կատարեց նաեւ այդ հումորիստական իմպրովիզացիան, որտեղ Պեկարսկին ծաղրաբար դասվերում է դիրիժորի) եւ Սոֆյա Գուբայդուլինայի Լ. Նոնոյին նվիրված ձոնը. «Լսո՞ւմ ես արդյոք, Լուիջի. ահա մի դար, որը ինձ համար կդառնի սովորական փայտե չխկչխկանը»:

Գործիքային թատրոնի գաղափարները հանդիպել են նաեւ այլ կոմպոզիցիաներում: Օրինակ, Ջոն Քեյջի տարբեր (երաժշտական եւ աղմկային) ցերեկի կազմակերպմամբ յուրօրինակ 4 կատարողի, դաշնամուրի եւ մագնիտոֆոնի համար նախատեսված «Credo-ն մեր մեջ» պիեսում: Քեյջի գործը կարող է Բեկետի աբսուրդի հանդարտեցման երաժշտական արտացոլման օրինակ ծառայել: Դրա ստեղծման թվականը եւս (1942) հաստատում է արեւմտյան արվեստում նոր գաղափարների կազմավորման ժամանակաշրջան:

Ընդհանրապես ամերիկյան ավանգարդի առաջյալ Ջոն Քեյջը (1912-1992) զգալի թվով պիեսներ է ստեղծել հարվածային գործիքների համար: Երեւանյան համերգների ժամանակ հնչեց «Բնական սենյակի երաժշտություն» պիեսը, որն այլ է ընկնում հնչյունի հարվածային եւ ակուստիկական երաժշտական բազմազանությամբ: Ինչպես հայտնի է, Քեյջի հետեւորդները գնացին երաժշտության վերացական արտահայտչականության ուժեղացման ուղիով: Ստիվ Ռայխի երկու պիեսները (ի դեպ, դրանք Երեւանում նախկինում այդ կատարվել էին իմ կազմակերպած Ամերիկյան երաժշտության երեկոների ժամանակ) «Ծափերի երաժշտություն» (Clapping Music) եւ «Փայտակտորների երաժշտությունը» իրենցից ներկայացնում են հաս-

նանվագը թվում էր դասական-ռոմանտիկական: Այն կատարում էր Ս. Ֆոլոմենկինը, որն այժմ ընկավ նաեւ այլ գործեր կատարելիս: Հատկապես նշենք նրա ելույթը հանդես վարդենի Ն. Լվովսկու հետ Սոֆյա Գուբայդուլինայի Երկու կատարողի սոնատում (կատարվեց դրա միայն առաջին, մասնավորապես ավարտուն մասը): 30 տարի առաջ գրված սոնատն ուղիղ հարթեց ներկայումս աշխարհահռչակ կոմպոզիտորի յուրօրինակ խոստումնալի մտածողության համար: Բնականաբար, այդ մտածողության «նախաձեռնողները» միայն հարվածային գործիքները չէին, սակայն անհնար է չնշել այն հիմնարար նշանակությունը, որ հարվածային գործիքներն ստացան Գուբայդուլինայի երաժշտության մեջ:

Առհասարակ Սոֆյա Գուբայդուլինայի գործերից յուրաքանչյուրի կատարումն իրադարձություն է: Հայաստանում շատ են սիրում այդ հեղինակին, նրա հեղինակությունն անվիճելի է: Մոսկովյան անսամբլն իր ներկայիս հյուրախաղերի ընթացքում երեւանցիներին «նվիրեց» Գուբայդուլինայի ստեղծագործություններից երեքը, եւ հասկանալի ուրախալի է, որ կատարվեց հարվածային գործիքների համար նրա գրած լավագույն գործերից մեկը՝ «Ի սկզբանե էր ռիթմը» երկը 7 կատարողի համար (1984 թ.): Այդ ստեղծագործության մեջ խտացված են Գուբայդուլինայի երաժշտական արվեստի բնորոշ գծերը, որոնք կապված են մարգինալիզմի, փիլիսոփայության, հոգեբանական բնախոսության, ծիսական մոգության հետ: Այստեղ, ընդհանուր մոտեցմամբ երաժշտական արտահայտման նախասկզբերին, հեղինակը հիացնում է կառուցվածքի տրամաբանությամբ, որը սանձում է ռիթմի նախասկզբ տարերքը:

— Ունկնդիր երաժշտագետներից ինչ-որ մեկի խոսքերով ասած, Հարվածային գործիքների անսամբլի ելույթները նման էին անմոռանալի օազիսի: Իրոք, մոսկվացիների հետ անցկացված երկու երեկոները դարձան խորհրդածությունների առիթ երաժշտության մասին, որը ծնվում է ամեն 'մշակույթների կաղից, ուստի միշտ կարող է ունկնդիրների հետ շփվել:

ՍՎԵՏԼԱՆԱ ՍԱՐԳՍՅԱՆ,
Երեւանի կոնսերվատորիայի պրոֆեսոր

ՆԱԽԱԳՈՎԱԶԴ

Երեւանը սպասում է Արթուր Մեսչյանի համերգներին

Հոկտեմբերի 18-ին, 19-ին, 20-ին, 21-ին Ազգային օպերային թատրոնում կկայանա Արթուր Մեսչյանի համերգը: Լազերային սկավառակից մեզ ծանոթ «Հաղորդությունը» այս բեմից առաջին անգամ կկատարվի սիմֆոնիկ նվագախմբի, երգչախմբի, ռոք 4 երաժշտի եւ հեղինակի մասնակցությամբ: Արթուր Մեսչյանը համերգային այս տարբերակի վրա արդեն փոփոխություններ է արել: ԱՄՆ-ում պատրաստված գովազդները շուտով կփակցվեն Երեւանի փողոցներում, տոմսերը կվաճառվեն երկուշաբթի օրվանից, իսկ մենք մինչեւ Արթուր Մեսչյանի Երեւան ժամանելը (նա այստեղ կլինի սեպտեմբերի 25-ին) հարմար գտանք զրուցել համերգների կազմակերպչի՝ բեմադրիչ Հակոբ Ղազանչյանի հետ, ով փետրվարից ջանում է մեծածավալ, աշխատատար այս գործն իրականացնել:

– Սա Ձեր պրոդյուսերական առաջի՞ն աշխատանքն է:

– Այո, չնայած համերգահանդիսային նման միջոցառումներ կազմակերպելու բավականին փորձ ունեմ: Հիմնականում Գյումրիում աշխատելու տարիներին՝ որպես «Այբ» անկախ կինոստուդիայի ղեկավար:

– Համերգային դահլիճները փոփոխվեցին, եւ ընտրությունը կանգ առավ օպերային թատրոնի վրա: Սա խոսում է այն մասին, որ էլիտար հասարակությո՞ւնն է հավաքվելու:

– Այո: Բացի այդ, Արթուր Մեսչյան անունն այսօրվա երիտասարդության համար լեգենդ է: Նրանք Արթուրին գիտեն միայն ձայնագրություններով, իսկ մեր սերունդը Արթուրին շատ լավ գիտի այն պարզ պատճառով, որ այդ անվան հետ է կապված մի ողջ ժամանակաշրջան:

– Մեսչյանը Հայաստանում նման պատվավոր համերգասրահի դեռ չի արժանացել: Կազմակերպչական տեսակետից ի՞նչ դժվարություններ կան:

– Դժվարություններն ինչ-որ տեղ բնական են: Համերգը կապված է մեծ գումարների հետ: Համերգի հաջողությունը պահանջում է, որ տոմսավաճառը կազմակերպվի բարձր մակարդակով: Ոչինչ չի խնայվում գովազդի համար: Կարծիք կա, որ վերջին շրջանում ռուս ռոք աստղերի եւ աստղիկների համերգների պրոդյուսերները տանուլ են տվել: Ասում են, երբ նրանք տանուլ են տվել, Արթուրինն ընդհանրապես տանուլ կտա: Ինձ շատերն էին խորհուրդ տալիս, որ այս գործը չձեռնարկեմ: «Երբ Անժելիկա Վարումին քիչ մարդ եկավ, ապա Արթուրին ավելի քիչ են գալու»: Կարծում եմ, յուրաքանչյուր իրեն հարգող մարդ այս համեմատությունից վատ կզգա: Արթուր Մեսչյանի համերգասրահ մարդիկ պիտի գան, մանավանդ որ 15 տարի է՝ նրա ձայնը չի լսել, չհաշված 88-ի Ազատության հրապարակի համերգները: «Հաղորդությունը» նույնիսկ ԱՄՆ-ում նման կատարում չի ունեցել՝ օպերային թատրոնի սիմֆոնիկ նվագախումբ, օրերս կճշտվի, թե պրոֆեսիոնալ որ երգչախումբը, Արթուրի հետ ժամանող 4 ռոք երաժիշտները:

– Կապահովվի՞ լուսային բարձր մակարդակ հագեցվածություն:

– Օպերային բեմը բավարար պրոֆեսիոնալ լուսավորություն ունի: Այն, ինչ պետք է մեզ: Հնարավոր է՝ նկարչական ձեւավորման համար դիմենք Եվգենի Սոֆրոնովին, իսկ բեմադրական աշխատանքի հեղինակը ես եմ լինելու:

– Մոտ 60 երաժշտով հագեցած բեմը, երեւի թե, մեծ գումարներ է պահանջում: Դրանով տոմսի գի՞նն է պայմանավորվելու: Ի՞նչ կարժենա:

– Տոմսի առավելագույն արժեքը աշխատում ենք 7000 դրամից չավելացնել: Նվազագույնը՝ 2-ից 3 հազար, ոչ պակաս: Իհարկե, թանկ լինելով հանդերձ ավելի թանկ չեն, քան վերջին շրջանում հյուրախաղերի եկած ռուս երգիչների, որոնց նշանակությունը մեզ համար ավելի ցածր է:

– Տոմսի բարձր գինն արդյո՞ք ետ չի պահի մտավորականին, որն այսօր քիչ է վաստակում:

– Ես մի քիչ դեմ եմ այդ ձեւակերպմանը, ուղղակիորեն մտավորականին չքավոր չեմ համարում: Կան մտավորականներ, որ բավականին լավ են վաստակում, չնայած որ քիչ են: Մեծ ուրախությամբ անվճար կանեի՝ հրավիրատոմս կբաժանեի, բայց ուրիշ ելք չկա: Փետրվարից սկսած բազմաթիվ տարբերակներ ենք մտածել:

– Եթե գաղտնիք չէ, Արթուր Մեսչյանը, ամերիկացի երաժիշտներն ինչքա՞ն կստանան:

– Ոչ մեկին չեմ ասի, իրավունք չունեմ: Մի բան կասեմ՝ կազմակերպիչները հակված չեն միլիոններ աշխատել: Գլխավոր ոգեւորող հանգամանքն այն է, որ մենք ենք այդ համերգի կազմակերպիչը, եւ որ տեսանյութը «Այբ» անկախ կինոստուդիայինն է լինելու: Դա համարում ենք համերգից ունեցած մեր հարստությունը, շահը:

– Տոմսերը որտե՞ղ են վաճառվելու:

– Բոլոր դրամարկղերում՝ գովազդից մեկ-երկու օր անց: Ի դեպ, այսօր, ժամը 17-ին Հայ-FM-ի ուղիղ եթերում այս մասին կխոսենք: Գովազդը կարվի բոլոր միջոցներով: Օպերային թատրոնի գովազդին հատկացված պատի վրա կփակցվեն հայտագրեր, գովազդ կլինի նաեւ հեռուստաեթերից:

– Կա՞ն կազմակերպություններ, որ աջակցում են, ֆինանսական ներդրումներ են արել:

– Այո: «Կրեդիտ-Երեւան» բանկը: Բացի այդ, Հայաստանի պետական հեռուստաընկերության տնօրեն Պերճ Ստեփանյանը. մեծ դեր է խաղում նաեւ Արթուր Մեսչյանի ընկերոջ՝ ՀՀ տեղեկատվության նախարար Հրաչյա Թամրազյանի աջակցությունը:

– Արթուր Մեսչյանի համերգը նախագահական ընտրություններով պայմանավորված չէ: Ասել է, թե հեռու է որեւէ մեկի քարոզարշավից:

– Այո, համերգը քաղաքական ուղղվածություն չունի: Նա գալիս է իր քաղաքը, իր ընկերների, հայրենակիցների հետ հանդիպելու: Ավելի մեծ պահանջներ մեր առջեւ չենք դրել: Ոչ էլ ինքն է դրել:

ՌՈՒԶԱՆ ՀՈՎՍԵՓՅԱՆ

Բացվեց Բորիս Եղիազարյանի ցուցահանդեսը

«Այստեղ ցուցադրվելն ինձ մեծ լիցք է տալիս, թեեւ ցուցահանդեսը գարնանը այստեղ բացվածի կրկնությունն է, բայց որ մի 2 բառ ինձ գովում են, ոգեւորվում, աշխատում եմ», երեկ Երվանդ Քոչար թանգարանում հավաքվածներին գինի հյուրասիրելուց հետո, անկեղծացավ նկարիչ Բորիս Եղիազարյանը: Երեւանում անհատական 3-րդ ցուցահանդեսն է: Կիեւում, որտեղ ապրում է Երեւանից բացակայած հատվածում, վերջին 3 տարվա մեջ 7 ցուցահանդես է ունեցել: «Որոշեցինք կրկին հանդիպել նկարչին ու նրա 42-ի գործերին, [illegible] անել մեր մասնակցությամբ, որովհետեւ շուտով մեկնելու է երկար ժամանակով», ասաց Քոչար թանգարանի տնօրեն Լալա Մարտիրոսյան-Քոչարը: Քննարկում չեղավ. «արարատցիները բաժակաճառ են ասում», իր հայրենակիցների ողջույնի ջերմ խոսքը վերնագրեց Բորիսը ու շրջանակի մեջ վրձնով գծված ու շրջանակից դուրս բառերով գծված Քոչար թանգարանի սրահները լցրած իր բանաստեղծության մթնոլորտը «լցնել սկեց» Սոնա Մանուկյանի երգով:

Բորիս Եղիազարյանի ցուցահանդեսի մասին՝ առաջիկայում

ՌՈՒ. Հ.

ԱԶԳ **մարզական**

ՉԵՄՊԻՈՆՆԵՐԻ ԼԻԳԱ

Մաթիաս Զամմերը Գերմանիայի լավագույն ֆուտբոլիստ

Չեմպիոնների լիգա,
խմբային մրցաշարեր
1-ին տուր

«Օսեր»—«Այաքս»	0-1
«Գրասհոպերս»—«Գլազգո Ռ.»	3-0
«Ատլետիկո» Մ.—«Ստյաուա»	4-0
«Բորուսիա» Դ.—«Վիձեւ»	2-1
«Ռապիդ»—«Ֆեներբախչե»	1-1
«Յուվենտուս»—«Մանչեսթեր Յ.»	1-0
«Գյոթեբորգ»—«Ռոսենբորգ»	2-3
«Միլան»—«Պորտո»	2-3

Երեկվա ամենամեծ հետաքրքրությունն առաջացնում էր չեմպիոնների գավաթակիր «Յուվենտուսի» եւ Անգլիայի չեմպիոն «Մանչեսթեր Յունայթեդի» հանդիպումը։ «Յուվենտուսը» վերելքով հանդես եկավ սեփական հարկի տակ, ցուցադրելով բարձրակարգ ֆուտբոլ, սակայն հաղթեց միայն մեկ գնդակի տարբերությամբ։ Իտալացիների կազմում այժմ ընդգրկված խորվաթ ռմբարկու Ալեն Բոկշիչը, որը դարձավ միակ գոլի հեղինակը։ Անակնկալ չէր է համարել Չեմպիոնների լիգայի մրցաշարի այս խաղոր ֆավորիտներից մեկի՝ «Միլանի» պարտությունը Պորտուգալիայի չեմպիոն «Պորտոյից» (2-3)։ Ընդ որում հանդիպումը տեղի է ունեցել Միլանում։

Առաջին անգամ հայ մարզասեր-

Մաթիաս Զամմերը «Բորուսիա»-«Վիձեւ» խաղում

«Մանչեսթերի» դարպասը խոցած միակ գոլի հեղինակ Ալեն Բոկշիչը

ները հնարավորություն ունեցան Հայաստանի հեռուստաժողովրդով դիտել Չեմպիոնների լիգայի հանդիպումներից մեկը՝ «Օսեր»-«Այաքս» մրցավեճը։ Հոլանդական ակումբը, չնայած նոր մրցաշրջանի սկզբին զրկվել է իր առաջատար մի շարք խաղացողներից, սակայն կրկին լավ տպավորություն է թողնում եւ նորեկները իրենց վատ չդրսեւորեցին։ Ճիշտ է, ֆրանսիայի չեմպիոնը, որը հյուրընկալ էր, հուսադրող է հետաձգում նաեւ «Օսերի» սպասում էր հաջողության։ Բայց զգացվում էր, որ նրա նախանձելի ֆուտբոլիստներով կազմավորված «Այաքսը» կրկին մեծ կարողություններ ունի։ Համեմայնդեպս «Այաքսը» մրցաշարն սկսեց հաղթանակով (1-0) եւ հենց այդ ապահովում անկասկած կհարգավորի իր խաղը ու կրկին կարող է մրցաշարի ֆավորիտներից մեկը լինել։ Իր անվան դիմաց Չեմպիոնների լիգայում հերթական գոլը գրանցեց «Այաքսում» հանդես եկող ֆինն հարձակվող Յարի Լիտմանենը, որը դարձավ «Օսեր»-«Այաքս» հանդիպման միակ գոլի հեղինակը։

Լեհաստանի չեմպիոն «Վիձեւը» արժանի դիմադրություն ցույց տվեց Գերմանիայի չեմպիոն «Բորուսիային»։ Այնուամենայնիվ, Դորտմունդի ֆուտբոլիստները կարողացան հաղթանակ կորզել 2-1 հաշվով։ Երկրորդ գոլը խփեց Գերմանիայի հավաքականի եւ «Բորուսիայի» առաջատար խաղացողներից մեկը՝ Մաթիաս Զամմերը, որը Գերմանիայի մարզական լրագրողների կողմից ճանաչվել է տարվա լավագույն ֆուտբոլիստ։ Երեւի ֆուտբոլասերները հիշում են, որ հենց այդ ֆուտբոլիստի ողջ խաղը Անգլիայում տեղի ունեցած Եվրոպայի առաջնության ժամանակ։

Չեմպիոնների լիգայի խմբային մրցաշարը ռեկորդային հաշվով սկսեց Իսպանիայի չեմպիոն Մադրիդի «Ատլետիկոն», որը 4-0 հաշվով ջախջախեց Ռումինիայի չեմպիոն «Ստյաուային»։ Շվեյցարիայի «Գրասհոպերսը» նույնպես խոշոր հաշվով հաղթանակ տոնեց 3-0, առավելության հասնելով Շոտլանդիայի «Գլազգո Ռեյնջերսի» նկատմամբ։

Չեմպիոնների լիգայի խմբային մրցաշարերի երկրորդ տուրը կայանալու է սեպտեմբերի 25-ին։ Այդ օրը մրցելու են.

«Գլազգո Ռեյնջերս»—«Օսեր»
«Այաքս»—«Գրասհոպերս»
«Վիձեւ»—«Ատլետիկո» Մ.
«Ստյաուա»—«Բորուսիա» Դ.
«Մանչեսթեր Յ.»—«Ռապիդ»
«Ֆեներբախչե»—«Յուվենտուս»
«Պորտո»—«Գյոթեբորգ»
«Ռոսենբորգ»—«Միլան»

A խումբ

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Գրասհոպերս	1	1	0	0	3-0	3
2. Այաքս	1	1	0	0	1-0	3
3. Օսեր	1	0	0	1	0-1	0
4. Գլազգո Ռեյնջ.	1	0	0	1	0-3	0

B խումբ

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Ատլետիկո Մ.	1	1	0	0	4-0	3
2. Բորուսիա Դ.	1	1	0	0	2-1	3
3. Վիձեւ	1	0	0	1	1-2	0
4. Ստյաուա	1	0	0	1	0-4	0

C խումբ

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Յուվենտուս	1	1	0	0	1-0	3
2. Ռապիդ	1	0	1	0	1-1	1
3. Ֆեներբախչե	1	0	1	0	1-1	1
4. Մանչեսթեր Յ.	1	0	0	1	0-1	0

D խումբ

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Պորտո	1	1	0	0	3-2	3
2. Ռոսենբորգ	1	1	0	0	3-2	3
3. Միլան	1	0	0	1	2-3	0
4. Գյոթեբորգ	1	0	0	1	2-3	0

ՀՆԱՐԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ջոնաթան Էդվարդսը յուրովի է գովազդում «Ֆորդը»

Եռացատկի աշխարհի ռեկորդակիր, անգլիացի Ջոնաթան Էդվարդսը Ատլանտայում օլիմպիական խաղեր ից առաջ եռացատկի մի փոքր կատարեց իրար կողքի շարված «Ֆորդ» մակնիշի ավտոմեքենաների վրա, իր հնարավորությունն ավելի տպավորիչ դարձնելու համար։ Սակայն դա «Ֆորդի» գովազդի հնարամիտ ձեւ էր։ Տաղանդավոր մարզիկը եռացատկով հաղթահարեց գրեթե 9 մեքենաների լայնության չափը։ «Էդվարդը կարող էր ցատկել ավտոմեքենաների տանիքների վրա, բայց դա նրանք շատ ամուր են», ասաց «Ֆորդի» մի ներկայացուցիչ ավելի շատ գովազդելու «Ֆորդ» մակնիշի մեքենաների դիմացկունությունը։

ԿԱՊԱՆ

Հուշամրցաշար Հրանտ Շահինյանի հիշատակին

ԿԱՊԱՆ, 12 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ։ Սեպտեմբերի 11-ին Կապանում մեկնարկեց հայ առաջին օլիմպիական չեմպիոն Հրանտ Շահինյանի հուշամրցաշարը։ Սպորտային մարմնամարզության միջազգային այս մրցումներին մասնակցում են Հայաստանի, Սիրիայի եւ Իրանի մարմնամարզիկները։

Բացման հանդիսավոր արարողության ժամանակ ներկաները մեկ րոպե լռությամբ հարգեցին Հրանտ Շահինյանի հիշատակը։ Կապանի քաղաքապետ Ռաֆիկ Սարուխանյանը ողջունելով հուշամրցաշարի մասնակիցներին նրանց հաջող ելույթներ մաղթեց։

Քաղաքապետարանում քննարկվեց օլիմպիադային նախապատրաստվելու աշխատանքների ընթացքը

ԵՐԵՎԱՆ, 12 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ՓԱՍՏ։ Սեպտեմբերի 12-ին Երեւանի քաղաքապետարանում տեղի ունեցած աշխատանքային խորհրդակցությունը վարում էր քաղաքապետ Ալոս Միրզոյանը։ Սկսելով խորհրդակցությունը, քաղաքապետն առաջին հերթին անդրադարձավ քաղաքի սանմաքրման, աղբահանության աշխատանքներին, ընդգծելով դրանց կարեւորությունն առաջիկա նշանակալից իրադարձությունների՝ Շախմատային օլիմպիադայի, Անկախության 5-րդ տարեդարձի տոնակատարության եւ նախագահական ընտրությունների շեմին։ Խորհրդակցությանը մասնակցում էին քաղաքապետարանի բաժնի պետերը, որոնց տրվեցին կոնկրետ հանձնարարականներ վերոհիշյալ աշխատանքներն արագացնելու կապակցությամբ։ Խորհրդակցության ընթացքում մասնակիցներն անդրադարձան նաեւ «Զվեզ» ծրագրի հիմնահարցերին, քննարկելով ծյունամաքրիչ մեքենաների ձեռք բերման եւ ձմռանը նախապատրաստվելու բազմաթիվ ուրիշ հարցեր։ Վերջում քաղաքապետը նշեց, որ աշխատանքները բավարար ընթացք ունեն, սակայն անհրաժեշտ է որակյալորեն արագացնել տեմպերը։

Սեղանի թենիսիստներն աշխուժանում են

ԵՐԵՎԱՆ, 12 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ՓԱՍՏ։ Բելգիայում կայացած սեղանի թենիսի միջազգային մրցաշարին մասնակցեցին նաեւ Մարիանա Սահակյանը եւ Մարինե Բիցոյանը։ Փոքր տակերի 64 վարպետները հարաբերություններ ունեցան օլիմպիական մրցակարգով։ Առավել հաջող հանդես եկավ Մարիանա Սահակյանը, որը պարտվելով հաղթող եզրափակչում տեղ գրավեց լավագույն ութնյակում։ Իսկ Մարինե Բիցոյանը եզրափակեց 16 լավագույնների ցուցակը։ Հայ մեկ այլ թենիսիստ Ղազիկ Սարգսյանը այսօր մեկնեց Փարիզ՝ մասնակցելու սեպտեմբերի 15-ին մեկնարկող միջազգային ներկայացուցչական մրցաշարին։

Օլիմպիական դափնեկիրները՝ թեքվանդոյի ֆեդերացիայի պատվավոր անդամներ

ԵՐԵՎԱՆ, 12 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ՓԱՍՏ։ Թեքվանդոյի հանրապետական ֆեդերացիայի նախագահ, ԱԺ պատգամավոր Գագիկ Ներսիսյանը ֆեդերացիայի պատվավոր անդամի կոչում շնորհեց օլիմպիական չեմպիոն Արմեն Նազարյանին եւ արծաթե մեդալակիր Արմեն Մկրտչյանին։ Հայ օլիմպիականներին հանձնվեցին լազերային ծայնագրիչներ։

Ուրախություն եւ հպարտություն ազգային դրոշներով

Թերեւասլեթիկական մրցումներում ամեն մի հաղթանակից հետո ազգային դրոշներով փաթաթվելը դարձել է ընդունված նորաձեւություն։ Բազմաթիվ անգամ մարզաներներ փաթաթված իր հետաքրքիր երկրի դրոշով, 800 մետր վազքատարածության օլիմպիական մրցաշարի հաղթող, Նորվեգիայի Վեբյոռն Ռոդալը Նորվեգիայի դրոշը պարզած

ճնաց արարողությունների ակտիվ մասնակից Ատլանտայի օլիմպիական խաղերի ժամանակ։ Մարաթոնի օլիմպիական չեմպիոն, հարավաֆրիկացի Տիոգվանեն փայփայում հետաքրքիր հյուրընկալներին եւ Ատլանտայի օլիմպիական մարզադաշտում հավաքված մարզասերների առջեւ ցուցադրում էին իրենց ազգային հպարտությունը։

Ֆուտբոլիստները եկամտաբեր ակումբներ են փնտրում

ԵՐԵՎԱՆ, 12 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ՓԱՍՏ։ Լոնդոնի «Արսենալ» թիմի նախկին մարզիչ Ջոն Տրեխոնը նոր համաձայնագիր է ստորագրել «Լիդս» ակումբի հետ՝ փոխարինելով այս թիմի նախկին մարզիչ Հովարդ Ուիլկինսոնին, որ աշխատել էր թիմում համարյա ութ տարի։ Պայմանագիրը ուժի մեջ կլինի 2,5 տարի։ Գանացի տաղանդավոր ֆուտբոլիստ Աբեդի Պելեն, որը վերջերս հանդես էր գալիս Իտալիայում, մոտ օրերս դուրս կգա Գերմանիայի խաղադաշտ՝ պաշտպանելու «Մյունխեն-1860» թիմի մարզական պատիվը։ Այս մասին երեկ հայտնեցին գերմանական ակումբի պաշտոնական ներկայացուցիչները՝ ավելացնելով, որ Բունդեսլիգայում Պելեն կվիճակա աֆրիկյան աշխարհամասի մի շարք այլ հանրահայտ ֆուտբոլիստների։ Բրազիլական «Պալմեյրաս» ակումբի 22-ամյա կիսապաշտպան Ջալմինյո Կոնսեսայան երեկ մասնակցեց նոր պայմանագիր ստորագրեց (7 տարի ժամկետով) «Դեպորտիվո Լա Կորունյա» իսպանական ակումբի հետ։ Նրա ամսական աշխատավարձը կկազմի մոտավորապես 95 հազար դոլար։ Գերմանիայի հավաքականի եւ ֆրանսիական «Մարսել» ակումբի դարպասապահ Անդրեաս Քյոպկեն ճանաչվել է անցնող տարվա աշխարհի լավագույնը։ Հայ ֆուտբոլիստներին դժվար կլինի հոկտեմբերի 9-ին «Հրազդան» մարզադաշտում խոցել Քյոպկեի պաշտպանած դարպասը։

Բաժինը վարում է
ԱՐՄԵՆ ՍԱՐԳՍՅԱՆԸ

ԱԶԳ

օրվա հեռագրով

ՂԱՐԱԲԱՂ

Արկադի Ղուկասյան. «Խաղաղ կարգավորմանն այլընտրանք չպետք է լինի»

Սկիզբը էջ 1

– Այս փուլում մարտական գործողությունների վերսկսումը չի կարող շահավետ լինել հակամարտության կողմերին, բայց որքա՞ն է հավանական պատերազմի հրահրումը երրորդ ուժի կողմից՝ շահագրգռված այդ ձևով լուծել ռազմավարական իր ինչ-ինչ խնդիրներ:

– Ես չեմ կարող բացառել այդպիսի հնարավորությունը: Չգիտեմ Ադրբեջանն ինչպես, բայց Ղարաբաղը չի պատերազմի հանուն ինչ-որ մեկի շահերի: Եվ ես չեմ տեսնում ազդեցության որևէ լծակ, որ կարողանար ստիպել մեզ դիմելու այդ քայլին: Հակամարտության կողմերի համար այսօր մի բան պետք է պարզ լինի. պատերազմի վերսկսումը նշանակում է գնալ խոշոր կորուստների, ընդ որում միայն այն փաստի հաշվառմամբ, որ սահմանաբաժան գծին հարող տարածքների մեծ մասը ականապատված է: Հիմա Ադրբեջանը, ըստ երևույթին, պատրաստ չէ պատերազմի, և դա նույնպես բանակցությունների շարունակման համար նպաստավոր գործոն է: Բայց մենք միշտ պետք է պատրաստ լինենք իրադրության հնարավոր փոփոխության, երբ Ադրբեջանը կարող է դարձյալ սանձազերծել զինված հակամարտությունը:

– Ի՞նչ նոր բան կարող է ղարաբաղյան հակամարտության կարգավորման գործընթացին տալ ԵԱՀԿ պետությունների ղեկավարների՝ դեկտեմբերին ծրագրված հանդիպումը Լիսաբոնում:

– 1994 թ. Բուդապեշտում ԵԱՀԿ պետությունների ղեկավարների հանդիպման ժամանակ ընդունվեցին կարևոր որոշումներ, Մինսկի խմբում ստեղծվեց համանախագահության հաստատությունը, ԼՂՀ-ն ճանաչվեց հակամարտության կողմ բանակցությունների գործընթացում ստանալով այն նույն իրավունքները, ինչ Հայաստանն ու Ադրբեջանը: Որոշումները, որոնք կարող են ընդունվել այս հանդիպման ժամանակ, կլինեն նույնքան նշանակալից միայն այն դեպքում, երբ դրանք ընխեն գոյություն ունեցող իրողություններից և հիմնված լինեն արդեն ձեռք բերված պայմանավորվածությունների վրա: Իսկ եթե նախանշ կատարվի այդ դիրքերից, ապա բանակցային գործընթացը կխաթարվի:

– Որոշ դիտորդների գնահատմամբ, Իրանի և Թուրքիայի դիտարկվող մերձեցումը կարող է ազդել հակամարտության կարգավորման գործընթացի վրա: Ձեր կարծիքը այդ առնչությամբ:

– Տվյալ ժամանակահատվածում ղարաբաղյան հակամարտության կարգավորման վրա Իրան-Թուրքիա հնարավոր այլանսի ազդեցությունը կարող է միայն միջնորդավորված լինել: Թե հատկապես ինչ ընթացք կառաջացնի վարկածային այդ մերձեցումը, վերլուծաբանների խնդիրն է: Ինչ վերաբերում է Թուրքիային, ապա մենք միանշանակ այդ երկրին ընկալում ենք որպես հակամարտության կողմ, իսկ Իրանը միշտ դիտվել է իբրև հնարավոր օբյեկտիվ միջնորդ խնդրի կարգավորման հարցում:

– «Ռեսպուբլիկա Արմենիա» թերթին վերջերս տված իր հարցազրույցում ՀՀ արտաքին գործերի փոխնախարար Վարդան Օսկանյանը հետևյալն է նշում. «Երբ առաջիկա կես տարում – մեկ տարում բանակցությունները չհանգեցնեն որևէ իրական փոփոխությունների, ապա կարելի է միանշանակ ասել, որ Ադրբեջանը վերջնականապես որոշել է խնդիրն տալ ռազմական եղ: Այս պայմաններում արդարացված կլինեն Ղարաբաղի և Հայաստանի քաղաքական և տնտեսական միակողմանի նախաձեռնությունները, ինչպես նաև անվտանգության համատեղ միջոցառումները»: Արդյո՞ք դա նշանակում է, որ կարելի է խոսել այդ հարցում Հայաստանի և ԼՂՀ-ի դիրքորոշումների մերձեցման մասին:

– Մենք արդեն բազմիցս նշել ենք, որ բանակցություններում ադրբեջանական կողմի դիրքորոշումը հատկանշվում է կոշտությամբ, անհաշտությամբ, որևիցե փոխզիջման գնալու կտրական մերժմամբ: Ավելին, Ադրբեջանը հաճախակի դիմում է ուղղակի շանտաժի: Հայաստանը մասնակցում է դրա կարգավորմանն առնչվող բոլոր քաղաքական գործընթացներին և չի կարող հակամարտության մյուս կողմի դիրքորոշման մեջ չտեսնել ԼՂՀ անվտանգության իրական սպառնալիքը: Իսկ նման վտանգին դեմ հանդիման Ղարաբաղի և Հայաստանի դիրքորոշումների մերձեցումը և մեր անվտանգության ապահովմանն ուղղված համատեղ ջանքերը, ըստ իս, լիովին բնական դրսևորումներ են:

Միացյալ Նահանգները խոստացավ պատժել Իրանին

12 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, BBC, «ԱԶԴԱՐԱՐ»: ԱՄՆ-ի պաշտպանության նախարար Ուիլյամ Փերրին լրագրողներին հայտնեց, որ Մ. Նահանգները Պարսից ծոցի շրջան, Քուվեյթ է ուղարկում լրացուցիչ թվով ռմբակոծիչներ. 4 հատ «Բ-52» և 8 հատ՝ ռադարների համար անտեսանելի «Սթելզ» տիպի կործանիչ-ռմբակոծիչ: Դա արվում է ամերիկյան օդաչուների անվտանգությունն ապահովելու նպատակով, քանի որ յուրաքանչյուր օր հյուսիսային Իրաքի

թռիչքների համար արգելված օդային տարածքը պարեկելու ժամանակ ամերիկյան 2 մարտական օդանավերի ուղղությամբ իրաքցիները հրթիռներ են արձակել: ԱՄՆ-ի պաշտպանության նախարարը հայտարարեց, որ հարուցումն անխուսափելի է և այն կարող է հավարժել լինել Բաղդադի սադրիչ գործողությանը: BBC-ի Վաշինգտոնի թղթակիցը կարծում է, որ այս անգամ Մ. Նահանգները, ըստ երևույթին, չի սահմանափակվի թևավոր հրթիռների հարվածով: Հիշեցնենք, որ Պարսից ծոցում ԱՄՆ-ը արդեն իսկ ունի 252 «Թոմահոուկ» թևավոր հրթիռ, «Բ-52» ռմբակոծիչները զինված են այդպիսի հրթիռներով, իսկ «Սթելզի» հարվածային ուժը 4 անգամ բարձր է, քան թևավոր հրթիռինը:

Այսօր Իրաքի փոխվարչապետ Թարեք Ազիզը դատապարտեց Քուվեյթին ամերիկյան «Սթելզ» տիպի կործանիչ-ռմբակոծիչներն իր տարածքում տեղադրելու թույլտվության համար, բնորոշելով այդ գործողությունը որպես Իրաքի դեմ կատարված պատերազմական քայլ: Իսկ Սաուդյան Արաբիայի տեղեկատվության նախարարը հայտնեց, որ Իրաքը շարունակելու է մարտահրավերներ նետել «ոչ թռիչքային» գոտիներին:

ԲՈՍՆԻԱ

Պլավշիչը ցանկանում է միավորել բոլոր սերբերին միասնական պետության մեջ

12 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, RFI: Այսօր երեկոյան Բոսնիայում ավարտվում է ընտրարշավը: Վերջին հարցախույզի համաձայն, շաբաթ օրը տեղի ունենալիք ընտրություններին կներկայանա խորվաթա-մահմեդական դաշնության ընտրողների 92 տոկոսը: Ընտրություններին մասնակցող կուսակցությունների առաջնորդներն այսօր կազմակերպել են իրենց վերջին հանրահավաքները: Բոսնիայի սերբական ինքնահռչակ հանրապետության նախագահի պաշտոնակատար Բիլյանա Պլավշիչը Բանյա Լուկայում այսօր տեղի ունեցած հանրահավաքում հայտարարեց, որ նպատակադրվել է միավորել բոլոր սերբերին միասնական պետության մեջ: Միջազգային զինվորական դատարանի կողմից հանցագործ ճանաչված բոսնիական սերբերի առաջնորդներ Ռադովան Կարաջիչն ու Ռատկո Մլադիչը նույնպես մտադիր են մասնակցել շաբաթ օրը տեղի ունենալիք քվեարկությանը, հայտնեց Բոսնիայի Սերբական Հանրապետության վարչապետ Բոյկո Կլիկովիչը: Ըստ Ռոյթեր գործակալության, այդ երկու առաջնորդներն էլ հնարավոր խաղաղություն պաշտպանող միջազգային ուժերի կողմից ձերբակալվեն ընտրական տեղամասում: Ֆրանսպրեսը Սարաևոյից հայտնեց, որ ՆԱՏՕ-ի հազարավոր զինվորներ են մոբիլիզացվել շաբաթ օրվա ընտրությունները հսկելու համար: ՄԱԿ-ը և ՆԱՏՕ-ն անվտանգության համատեղ ծրագիր են մշակել, որին կմասնակցեն խաղաղություն պաշտպանող 50 հազար զինվոր և մեկուկես հազար ոստիկան: Այս գիշեր լարված իրավիճակ էր Մոստարում, որտեղ մի խումբ մահմեդականներ նստացույց էին կազմակերպել քաղաքի խորվաթական մասում: Խորվաթական ոստիկանությունը մահմեդականներին մեղադրեց ընտրություններից առաջ սադրիչ գործողությունների մեջ:

ԵՐԵՎԱՆ

«Պեկին» ռեստորանը բացեց իր հյուրընկալ դռները

Ինչպես արդեն տեղեկացրել էինք մեր ընթերցողներին, երեկ նախկին «Զանգեզուր» ռեստորանի տարածքում (նախկին Աճիրյան փողոց) բացվեց չինական «Պեկին» ռեստորանը: Ինչպես հայտարարեց իր բացման խոսքում ռեստորանի տնօրենը, կարմիր ժապավենը կտրեցին Չինաստանի արտգործնախարարության արտասահմանում հավատարմագրված կազմակերպությունների, ձեռնարկությունների սպասարկման վարչության պետի տեղակալ Ցյու Ցեն Ու-ն և Հայաստանի առևտրաարդյունաբերական պալատի նախագահ Վրեժ Հովհաննիսյանը: Ռեստորանի բացմանը ներկա էին Չինաստանի արտակարգ և լիազոր դեսպան Ցան Կեժունը, Ռուսաստանի արտակարգ և լիազոր դեսպան Անդրեյ Ուռնովը, այլ դեսպանությունների դիվանագետներ, ՀՀ զբոսաշրջության նախարար Վահան Մելքոնյանը: Ռեստորանի առաջին հյուրերը ճաշակեցին չինական ամենատարբեր կերակուրներ: Այսօրվանից ռեստորանը բաց է բոլորի համար:

Սննդամթերքի 25-ից

գործում է

Հայաստանի Գյուղատնտեսական Միջազգային Շուկան,

որտեղ առևտուր է կատարվում...

Մեծածախ յուրահատուկ առևտրի

Երևան-Էջմիածին մայրուղու խաչմերուկում.

Գրասենյակի հասցեն է՝ Թումանյան 5ա,

հեռ. 52-38-86, 56-41-49

ԿՈՐԵԼ Է

Կիրակի օրը՝ սեպտեմբերի 8-ի երեկոյան, Այգեձոր 16 հասցեի ավտոտնակի դարպասի մոտ կորել է OLYMPUS մակնիշի 12 տարվա տեսախցիկ:

Նրա մեջ էր նաև ժապավենը, որը պարունակում է Հայաստանի մասին մեր բոլոր հիշողությունները: Մեկ շաբաթից մենք մեկնում ենք Հայաստանից՝ երկու տարի աշխատելուց հետո:

Եթե դուք ունեք որևէ տեղեկություն տեսախցիկի մասին, խնդրում ենք զանգահարել 22-48-76, 27-02-62 կամ 26-84-71: Գտնողին սպասում է պարգևատրում:

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

2 սենյականոց բնակարան 5 հարկանի քարե շենքի 1-ին հարկում, Դեմիրճյան փողոց:

Հեռախոս 58-18-41

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

3 սենյականոց բնակարան, ավտոտնակով, Վրացական փողոցում:

ՀԵՌ. 25-11-87, 58-18-41

Հայաստանի «ՊԱՏԱՆԵԿԱՆ ՆՎԱՃՈՒՄՆԵՐ» կազմակերպությանը անհրաժեշտ է գրասենյակ-մենեջեր/թարգմանիչ: Անգլերենի իմացությունը պարտադիր է:

Տվյալները ներկայացնել՝ Չարենց 28

Հեռ. 55-27-40, 55-27-93

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ ԵՆ

լորի վանդակներ՝ նախատեսված մինչև 5000-ի համար:

Զանգահարել 58.18.41, ժամը 14-ից հետո:

ԱՅԱՔՍ

ՍՊ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

հրավիրում է Ձեզ սեպտեմբերի 14-ից 28-ը կատարել անմոռանալի ճանապարհորդություն ուղիղ չվերթով

ԵՐԵՎԱՆ-ԿԱՀԻՐԵ-ԵՐԵՎԱՆ

Կահիրե	2 գիշեր
Հուրգադա	5 գիշեր (հանգիստ Կարմիր ծովի ափին)
Պորտ-Սաիդ	2 գիշեր
Ալեքսանդրիա	5 գիշեր

Էքսկուրսիոն ծրագիր Կահիրեում:

Սնունդը՝ օրը 2 անգամ:

Ուղեգրի արժեքը՝ 865 $ համարժեք դրամով:

Մինչև 12 տարեկան երեխաներին՝ 550 $ համարժեք դրամով:

«ԱՅԱՔՍ» ՍՊԸ ցանկանում է Ձեզ հաճելի ճանապարհորդություն

ԵՐԵՎԱՆ, ՊՈՒՇԿԻՆԻ 43 Ա, ՀԵՌ. 53-15-73, 53-88-45

Անվճար տեղեկություններ Հայաստանում գործող ձեռնարկությունների առաջարկի և պահանջարկի մասին հեռախոսով: Զանգահարել 589167, 581351 «Սփյուռ»:

«Տպագրված է ...» 12. 09. 1996 Գինը 75 դրամ